

1-2

MAANDBLAD VAN DE BOND BETER LEEFMILIEU - 6de jaargang - jan./feb.1986

MILIEURAMA

GEMEENTELIJK GROEN,
MEER DAN EEN PLANTSOEN

EDITORIAAL	2
Gemeentelijk groen, meer dan een plant-soen.	3
BRIEVEN	9
De bescherming van gebouwen en landschappen - Milieu en recht	10
FLITSEN	14
FRONTLIJN	15
INDEX MILIEURAMA 1985	19
MILIEUBIBLIOTHEEK	20
BOEKENWINKEL	22
POLITIEK & CO	23
BRUIKLEENTENTOONSTELLINGEN	24
AFVALTECH '85: BIG BUSINESS	26
EUROPA	27
Een golf in schapevacht.	28
BERICHTEN	32
PUBLIKATIES	36
KALENDER	39
PUZZELEN	40

inhoud

editoriaal

DE MILIEUBEWEGING NAAR 1990

Op het moment dat dit noodzakelijker wijze geschreven wordt, staan we aan de vooravond van een studiedag onder het thema "De milieubeweging: perspectieven voor 1990". De bedoeling van deze dag is dat de Bond Beter Leefmilieu zich bezint over de toekomst, zowel qua werkingsgebied als qua structuur en organisatie.

Deze dag wordt georganiseerd op konkrete vraag van een aantal groepen en mensen, actief in de milieubeweging, die in onvrede leven met het feit dat de Bond Beter Leefmilieu niet voldoende slagkracht heeft om op gepaste wijze de belagers van het milieu van antwoord te dienen. Naar eigen zeggen willen deze mensen de Bond van binnenuit hervormen en hem niet de rug toekeren. Hervormingen dus, noodzakelijk of niet noodzakelijk -dat laat ik hier in het midden-, waarop nu al zo'n 3 jaar gehamerd wordt en die stilaan ook doorgevoerd worden, zij het dat dit met de beperkte middelen waarover de Bond beschikt, niet van de ene dag op de andere kan (of zelfs mag) geschieden. Er is echter één ding waarvoor men moet opletten: het feit dat een fractie binnen de Bond steeds op dezelfde spijker blijft hame-ren, veroorzaakt flink wat irritatie bij een aantal andere aangeslotenen (naast een deel aangeslotenen die de hele discussie weinig of niets kan schelen), zeker als het kritische deel het minder-kritische deel op de korrel neemt. Daar komt redelijker wijze gesproken herrie van, met verdeeldheid en verzwakking van de Bond als rechtstreeks en als quasi zeker te voorspellen gevolg. Naast het feit, dat we in het landeke Vlaanderen, een voorschoot groot met amper 6 miljoen van de 4 miljard aardbewoners, een verdeelde en verzwakte milieubeweging kunnen missen als kiespijn, is het paradoxaal genoeg precies dit wat de hervormingsgezinden beweren te willen wijzigen.

Het is hier zeker niet mijn bedoeling om de hervormingsgezinden af te schilderen als onverantwoordelijke woelwaters, maar wel om op te roepen tot de nodige omzichtigheid.

Immers, in een complexe koepelorganisatie als de Bond Beter Leefmilieu, liggen de gevoeligheden soms erg moeilijk, en wie dit over het hoofd ziet, kan wel eens brokken maken waar dit helemaal niet zijn bedoeling is.

Dirk Van Melkebeke

GEMEENTELIJK GROEN, MEER DAN EEN PLANTSOEN

Anderhalf jaar heeft de Koning Boudewijn Stichting (KBS) gewerkt rond het natuurbeleid in de gemeenten. Hiermee wou KBS de waarden en de kwaliteiten van de open ruimte in Vlaanderen beklemtonen en onder de aandacht brengen. De monografie "Natuur in de Buurt" samen met de studiedag "Natuurbeheer in uw gemeente" zijn de afsluiting van deze campagne. Stof genoeg om er enkele interessante puntjes uit te lichten.

Tot op heden is er in de gemeenten van natuurbeleid weinig sprake. Uit een enquête van Opbouwwerk Interleuven in het Hageland blijkt dat bijna elke gemeente een schepen voor ruimtelijke ordening en leefmilieu heeft. Op het eerste gezicht een meer dan rooskleurige situatie. We krijgen echter een heel ander beeld als we verder kijken dan de schepen.

Ruimtelijke ordening is de zaak van de technische dienst en beperkt zich tot een ambtenaar die bouwvergunningen aflevert. Een actieve ruimtelijke ordening (struktuurplanning, BPA's, verordeningen,...) mag men op zeer schaarse uitzonderingen na vergeten. Vaak kennen de betrokken schepenen niet eens deze instrumenten, en overtredingen op gewestplannen worden liefst door de vingers gezien. Een milieudienst werd recent in 30% van de gemeenten opgericht, waarvan 5% vrij behoorlijk bemand en geïntegreerd in het gemeentelijk apparaat. Lenssens' DAC-milieuprojekten komen we overal tegen, maar deze zijn zelden met milieutaken bezig.

Op gemeentelijk vlak is er een te groot gebrek aan deskundigheid om een ernstig ruimtelijk- en milieubeleid te voeren.

EEN GEMEENTELIJK NATUURBELEID

Natuurbeleid veronderstelt niet alleen een tot staan brengen van de steeds maar verdergaande aftakeling van het natuurlijk milieu, maar ook een doordachte bestemming, inrichting en beheer van de menselijke bestaansruimte. Milieu en ruimtelijke ordening zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden, doordat de ruimte drager is van het natuurlijk milieu. Deze twee functies kunnen niet gescheiden worden zodat de koppeling van ruimte- en milieubeleid binnen één schepnamt essentieel is. Al te vaak gaat men er van uit dat een degelijk milieubeleid het gemeentelijk niveau overstijgt. Het tegendeel is echter waar. Milieubeleid is niet enkel voor de "unieke" natuurgebieden maar ook voor de kleinere, eerder onopvallende terreintjes zoals moerassen, hooilanden, oeverbegroeiingen, bermen, hagen en houtkanten. Meestal worden deze over het hoofd gezien.

Binnen de gemeente bestaat de mogelijkheid tot een planmatig en doelgericht beleid voor natuurbehoud en landschapszorg. Een dergelijk beleid veronderstelt echter de ontwikkeling van een beleidsplan, gedragen door de noodzakelijke structuren, beschikkend over een degelijk werkinstrument en tot stand komend met brede inspraakmogelijkheden.

HET BELEIDSPLAN

Een efficiënt natuurbeleid vergt een degelijk beleidsplan geschraagd op doelstellingen, visies, waarden en normen. Niet alleen de bestuurders, maar ook zoveel mogelijk betrokkenen moeten kunnen participeren. Reeds bestaande ervaringen

moeten optimaal geïntegreerd worden. Door middel van b.v. een structuurplanning kan men tot een volwaardig beleidsplan komen. Het is echter belangrijk dat men niet bij louter procedurele kwesties blijft steken. Het beleid dient dynamisch en aktiegericht te zijn. Het steunt op drie pijlers: de uitbouw van structuren voor een natuurbeleid, het ontwerpen van bruikbare werkinstrumenten en het ontwikkelen van een natuurbehoudsvisie op gemeentelijk niveau.

EEN DEGELIJKE STRUKTUUR

Tot op heden is er in de meeste gemeenten van natuurbeleid weinig sprake. Ten aanzien van bevoegdheden, coördinatie en uitvoering schept dit al onmiddellijk problemen. Om een degelijk milieubeleid uit te bouwen en in de toekomst te bestendigen zijn gepaste structuren nodig. Deze structuren zijn te situeren op het niveau van de beleidsverantwoordelijkheid (schepen), de administratie (het ambtelijk apparaat), de uitvoerende dienst en een structuur die de betrokkenheid van de bevolking waarborgt.

Van deze vier aktoren is het ambtelijk apparaat de meest continue schakel en daarom ontzettend belangrijk. Milieubeleid kan immers geen kortstondige bevlieving zijn onder impuls van een toevallig bewuste en geïnspireerde schepen, maar vraagt volgehouden beleid op lange termijn. Zoals reeds vermeld is juist dit nog grotendeels braak terrein. De katalysator tussen deze structuren is het al eerder vernoemde beleidsplan. Beleidsvoorbereiding en -onderbouw wordt waargenomen door een Dienst Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu. Naast het ter beschikking zijn van gekwalificeerd personeel zijn ook direkte en goede relaties met andere diensten, openheid ten aanzien van de bevolking en de bereidheid tot eventuele samenwerking met externe deskundigen belangrijk voor een goed functioneren.

Een aktiegericht beleid veronderstelt een aantal activiteiten van uitvoering en beheer. Prioritair

GROEN.

MEER DAN EEN PLANTSOEN

hierbij is dat men opereert vanuit een milieube-wuste benadering en beschikt over de nodige deskundigheid en aangepast materieel. Een absolute vereiste hierbij is een minimum aan vast personeel om continuïteit op lange termijn te kunnen waarborgen. Voor de noodzakelijke omkadering en begeleiding kan eventueel gezorgd worden voor tijdelijk extra-werkkrachten zoals DAC en BTK-projecten.

WERKINSTRUMENTEN

Een systematisch natuurbehoudsbeleid veronderstelt een goede kijk op de natuurlijke waarden in de gemeente: een globale situering van de natuurgebieden, maar eveneens een beschrijving in detail van deze gebieden. Om deze gegevens tot een handig werkinstrument te bundelen gaat men over tot een milieukartering die haar neerslag vindt in een monografie.

Een voorbeeld van een handleiding voor het samenstellen van zo'n monografie werd door Opbouwwerk Interleuven ontwikkeld in Begijnendijk:

-een algemeen beschrijvend luik.

a) fysische gegevens: abiotische (geologie, hydrologie, bodem) en biotische (vegetatie, fauna, bodemgebruik, landbouwanalyse)

b) historische gegevens: evolutie van het landschap en landschapsbeheer

-een beschrijving van elk natuurgebied afzonderlijk: situering, huidig beheer, waarde...

-beheersopties

-konkrete beheersplannen en -voorstellen

-voorstellen tot een algemeen milieubeleid

INSPRAAK - BELEIDSVISIE

Het natuurlijk milieu is gemeenschappelijk goed. De zorg moet als een taak voor de hele gemeenschap beschouwd worden. Men mag dan ook de bevolking niet buiten spel laten. De motivatie en kennis van onder andere milieuverenigingen kan een belangrijk aanbod betekenen voor de gemeente bij het natuurbeheer.

Wettelijke verplichtingen rond inspraak zijn zo goed als onbestaande: openbaarheid van vergadering (gemeenteraad), het openbaar onderzoek (APA, BPA,...), inzagerecht in genomen beslissingen en de mogelijkheid tot oprichting van een gemeentelijke commissie voor advies. Ze bewerkstelligen echter niet het doel dat men van inspraak mag verwachten, meer bepaald de bevolking betrekken bij de problemen en besluiten in verband met hun eigen leefomgeving en dat zo-

wel in voorbereiding als tijdens de realisatie.

Positieve besluitvorming met betrekking op het gemeenschapsgoed dient derhalve gesteund op de noden van de bevolking en veronderstelt dan ook het voortdurend verzamelen van ideeën en intenties van de ruimtegebruikers met het oog op een verantwoorde en genuanceerde oplossing.

Het hele proces moet er zorg voor dragen dat het uitmondt in een beleidsvisie, die voldoende breed wordt gedragen. Geen studiewerk van enkele natuur-freaks, dat al vlug in de lade verdwijnt, maar een overleg met zoveel mogelijk betrokkenen. Er kan bijvoorbeeld een werkgroep gevormd worden, die de resultaten uit de studiefase evalueert en er de nodige beleidskonsequenties uit haalt.

Potentiële leden van dergelijke werkgroep: schepenen, gemeenteraadsleden, ambtenaren, lokale adviesraden, milieuverenigingen, landbouwers, waterschappen, boswachter, veldwachter, enz...

BILZEN PROBEERT HET !

Onder de leiding van Frieda Brepoels, schepenen van ruimtelijke ordening en leefmilieu, is de gemeente Bilzen begonnen met de uitbouw van een degelijk gemeentelijk milieubeleid.

Bilzen is een fusie voltrokken tussen 13 deelgemeenten; ca. 7000 ha gelegen in het overgangsgedebied van Kempen naar Haspengouw. Hierdoor is de landschappelijke diversiteit enorm groot, b.v. beboste zandgronden in het noorden van de gemeente, een uitgesproken heuvelig akkerlandschap op de leemgronden van het zuiden met tal van kleine landschapselementen als hagen, holle wegen, houtkanten, en dit alles doorsneden door tal van beekvalleien komende zowel uit Kempen als uit Haspengouw, waarvan de Demer de belangrijkste rivier is.

De unieke waarden die hierdoor te vinden zijn, hebben er toe geleid een beleid te gaan voeren op dit vlak. Met dit beleid wordt ingespeeld op de groeiende aandacht uit de welzijns- en de milieusektor. Het beleid moet echter niet in hoofdzaak op de mens betrekking hebben, maar behelst meer. Het gaat ook om een ekologisch beleid dat rekening houdt met bestemming, inrichting en beheer van de ruimte met het oog op de relatie van organismen tot hun levende en niet-levende omgeving.

De mens is daarbij één van de belangen, niet het allesoverheersende belang. Tot voor kort was er weinig beweging en interesse vanuit de gemeenten zodat er binnen het huidig personeelskader veelal niet de mogelijkheid bestaat om aan die groeiende behoefte te beantwoorden. De bestaande technische diensten konden aan die vraag niet voldoen door een gebrek aan mensen die een op-

leiding in de milieusektor genoten hadden. Dit heeft dan in vele gemeenten ertoe geleid om alternatieve werkgelegenheidsprogramma's als BTK-projecten en DAC-leefmilieuwerkers hiervoor in te schakelen. Deze diensten werden dan ook veelal ondergebracht bij de gemeentelijke technische diensten.

BTK EN DAC

In Bilzen werd in oktober '83 gestart met het BTK-project 'Milieukartering' met een bezetting van 5 personeelsleden waaronder 1 bioloog, 1 landschaps- & tuinarchitect, 2 tekenaars, 1 administratieve kracht, en in januari '84 met een DAC-ploeg leefmilieuwerkers van 10 personen, waarvan 2 administratieve krachten.

Een eerste luik in het milieubeleid was vooral te weten te komen wat er aan milieu voorhanden was. Door het BTK-team werden belangrijke facetten van het landschap via terreinwerk gedetailleerd gekarteerd en ingetekend op kaarten. Zo bekomt men een duidelijk beeld van de grootte-orde en de verspreiding van de landschapselementen als b.v. bossen, holle wegen, beekvalleien, enz. Niet alleen werd er studie verricht naar waarneembare landschapselementen, ook niet waarneembare elementen die hun invloed kunnen hebben op het te voeren beleid werden gekarteerd (b.v. een studie naar bouwongeschikte gronden).

Via wetenschappelijke waardebepalingsmethoden worden al deze gebieden geëvalueerd, zodat ze

een verantwoorde basis vormen voor het te voeren ruimtelijk beleid. Het is ook van het grootste belang de geïnventariseerde gegevens geaktualiseerd te houden. Een zekere continuïteit moet er blijven om de veranderingen die het milieu ondergaat te volgen. Deze continuïteit kan er komen wanneer gemeenten hun structuren aanpassen of uitbouwen met het oog op de oprichting van een vaste milieudienst in het gemeentelijk apparaat met vakbekwame mensen in vast dienstverband.

Een tweede luik in het milieubeleid was de gemeentelijke eigendommen, die omwille van hun aard en omvang niet onder het alledaagse groenonderhoud resorteren, en die omwille van een geringe belangstelling ten aanzien van natuurbeheer verlaten werden, te gaan beheren op een ekologisch verantwoorde manier.

Hiervoor werden eveneens door de BTK-ploeg, alle gemeentepercelen opgezocht, geïnventariseerd en ingetekend op kaart. Tevens werden alle bruikbare gegevens van alle terreinen op computer gezet om de mogelijkheden qua gebruik van de gemeentegronden te optimaliseren.

Voor terreinen als bosgebieden en verlaten en verruigde graslanden en beemdpercelen worden door het BTK-team de mogelijkheden naar beheer onderzocht. Floristische en faunistische inventarisaties leiden tot het opstellen van een beheersplan, waarin uitrusting en infrastructuur gericht op passieve recreatie niet over het hoofd gezien wordt.

Dit beheersplan wordt dan door de DAC-leefmilieuwerkers in de praktijk omgezet (maaïen en afvoeren op de juiste tijdstippen, inrichten van wandelpaden, informatiepanelen,...).

In dit verband kan er ook gewezen worden op de mogelijkheid tot inspelen op de wensen van diverse milieuverenigingen om terreinen te gaan beheren op ekologisch verantwoorde manier.

Deze verenigingen kunnen een aanvraag doen om terreinen in hun omgeving in beheer te nemen, alsook kleine landschapselementen als b.v. holle wegen, hagen, enz. welke eigendom zijn van de gemeente.

Vanuit het BTK-team kan er voor begeleiding gezorgd worden bij het inventariseren van flora en fauna en voor het opstellen van beheersrichtlijnen. Het gemeentebestuur is hier een aangewezen bestuurlijk niveau om een voor de burger, en samen met die burger, tastbaar ekologisch beleid uit te voeren.

INFORMATIE - INSPRAAK

Om het beleid naar de bevolking toe uit te brengen zijn er diverse kanalen te gebruiken. We vermelden hier informatieverschaffing via folders, info-flitsen, het voeren van een recyclagebeleid (kroonkurken, glas, papier, containerpark). Scholen en verenigingen passen volledig in dit kader en volgen graag dergelijke initiatieven. Ook het verstaanbaar maken van de inventarisatiegegevens betreffende het milieu, d.m.v. een kaartenbundel, helpt er toe bijdragen dat de bevolking weet krijgt van het groengehalte en de belangrijkheid daarvan.

ADVERTENTIE

BOVENSTE BESTE
BUTTONS &
BADGES

Sportmanifestaties

- kongressen
- reklame
- slogans
- politiek

Europalaan 35 - 9800 Deinze -
Tel. (091) 86.33.05

Op het vlak van adviesformulering kunnen de beleidsuitgangspunten en beleidsdoelstellingen gehanteerd worden in de gevallen waar de gemeente betrokken wordt bij het provinciale of nationale beleid (b.v. ekologische adviesformulering bij geplande infrastructuurwerken als wegentracés, hoogspanningsleidingen, gepland industrieel stort,...).

Wanneer onderzoek geboden is omtrent bepaalde problematieken en milieuschendingen wordt het BTK-team ingeschakeld om een studie hieromtrent te verrichten (beperkte MER-studie).

Ook hier kunnen de milieugroeperingen de mogelijkheden geboden worden hun ideeëngoed te formuleren. Ook op gemeentelijk vlak worden zij betrokken bij het ekologiebeleid.

Teneinde een goede integratie van het ekologiebeleid te garanderen worden wettelijke middelen als b.v. politiereglementen (kapverordening, beperking van verkeer in bosgebieden,...) ontworpen en goedgekeurd.

BELEIDSPLAN

Men kan stellen dat het van belang is te weten welk gehalte aan groen er in de gemeente is, alvorens met het uitstippelen van een beleid te beginnen. Deze gegevens zijn te verwerken in een milieukartering met landschaps-ekologische en landschaps-recreatieve waardering via evaluatietechnieken, waarna beleidslijnen en beleidsini-

tiatieven op een soepele manier vertaald worden in een landschapsbeleidsplan.

Vervolgens dient de gemeente en eventueel andere openbare besturen (OCMW, kerkfabrieken,...) die interessante eigendommen hebben, een voorbeeld van goede wil te zijn om dergelijke gebieden te beheren op een wetenschappelijk verantwoorde wijze (denk b.v. aan beemden, bossen, graslanden, populieraanplantingen, enz.).

Het samenwerken met andere betrokken diensten als b.v. de Dienst Groenbeheer (Waters en Bossen), kan als een belangrijk element beschouwd worden ten aanzien van beheer van bosgebieden en uitrusten van bospaden. Verder is het van belang dat in dit alles moet gezorgd worden voor een continuïteit van dit planningsproces en beheerswerkzaamheden.

De statuten waaronder dergelijke diensten werken moeten garanties inhouden voor langere termijnen.

Natuurbeheer voor één jaar heeft geen zin en kan niet als voorbeeld gelden ten aanzien van een beleid.

De monografie 'Natuur in de buurt: natuurbeheer en natuurbehoudsbeleid in de gemeente' is te verkrijgen bij de Bond Beter Leefmilieu, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel door storting van 180 fr. op rekeningnummer 427-9082201-48.

Mark Depaep & Frieda Brepoels

JOUW ABONNEMENT

OP MILIEURAMA

HELPT DE BOND

BETER LEEFMILIEU

EEN FLINK STUK VOORUIT.

Door een abonnement te nemen op Milieurama, krijg je een pak waardevolle milieuinformatie en draag je bij aan onze succesvolle acties. Als koepel van de Vlaamse milieuverenigingen heeft de Bond zijn werking enorm uitgebreid en dat kost geld ... veel geld.

Milieurama brengt je maandelijks, 35 blz. dik, aktuele informatie over de milieuproblematiek. Korte berichten, publikaties, milieukalender ... en we beperken ons niet tot Vlaanderen, ook Europa en de Derde Wereld komen aan bod. Een abonnement op ons opiniemaandblad Milieurama kost slechts 300fr. ... uiteraard op kringlooppapier. Bel even: 02/230.94.10.

DE BOND BETER
LEEFMILIEU STEUNEN.

KLEINE MOEITE.

HARD NODIG.

**Grijp uw kans
langs beide kanten.**

'n Kans voor nu. 'n Kans voor later

ZEVEN JAAR MILIEUSTRIJD

Als trouwe lezer van uw maandblad wil ik de volgende bemerkings overbrengen i.v.m. "Zeven jaar milieustrijd" en de reacties daarop.

De hoofdtoon in deze geschriften is er één van pessimisme en negativisme. Op die manier lijkt het alsof alle toekomstige initiatieven bij voorbaat moeten mislukken.

Het is wel waar dat de mensen die bekommerd zijn om het milieu vele tegenslagen hebben moeten inkasseren, maar uit die tegenslagen kan men veel leren.

Algemeen is mijn stelling dat de akties veel te amateuristisch gevoerd worden terwijl de tegenstanders (fabrieken en staat) alsmaar professioneler tewerk gaan.

Luk Van Den Bosch, HAM.

OPEN BRIEF AAN HET KOLLEGE VAN BURGE- MEESTER EN SCHEPENEN TE DILBEEK

Mijne Heren, wij begrijpen dat de organisatoren van de Nationale Herenveldloop, die moet door- gaan te Dilbeek op 12.01.86, aangetrokken werden door de terreinen van de Wolfspuiten.

De bescherming van de intrinsieke wetenschappe- lijke, historische, esthetische, sociale en natuur- edukatieve waarden van het gebied laat niet toe dat het terrein voor andere activiteiten dan indi- viduele en stille recreatie zou opengesteld blij- ven.

U werd door ons in voldoende mate over deze waarden en de kwetsbaarheid van het natuurge- bied ingelicht, zodat u van geen onwetendheid kan gewagen. Als u zich ambtshalve geplaast ziet voor de keuze tussen bescherming of mis- bruik van ons meest waardevol stuk patrimonium, en als u daarbij kiest voor het roekeloos in ge- vaar brengen van biotopen, dan achten wij het onze plicht om uw keuze openbaar te brandmer- ken als een toerekenbare en gewetenloze sabota- ge van het leefmilieu.

Vermits u bij voorbaat weet dat wij tegen deze aanslag op de integriteit van de Wolfspuiten zou- den protesteren (er is namelijk een telefonisch onderhoud geweest tussen schepen J. DE RIDDER en de voorzitter van de Werkgroep, over deze zaak), heeft u moedwillig een konfliktsituatie geschapen om de milieubeweging ten minste met het imago van "dwarsliggers voor sportmanifesta- ties" te kunnen belasten.

Een nationale heren veldloop in Dilbeek ? Na- tuurlijk dat kan, maar niet in de Wolfspuiten. Wandelen en natuurexploratie kunnen in de Wolfs- putten best, maar niet in de raadzaal van het gemeentehuis. Een veldloop kan helaas noch in de raadzaal, noch in de Wolfspuiten, maar allicht wél ergens anders in een voldoende groot Dil- beek.

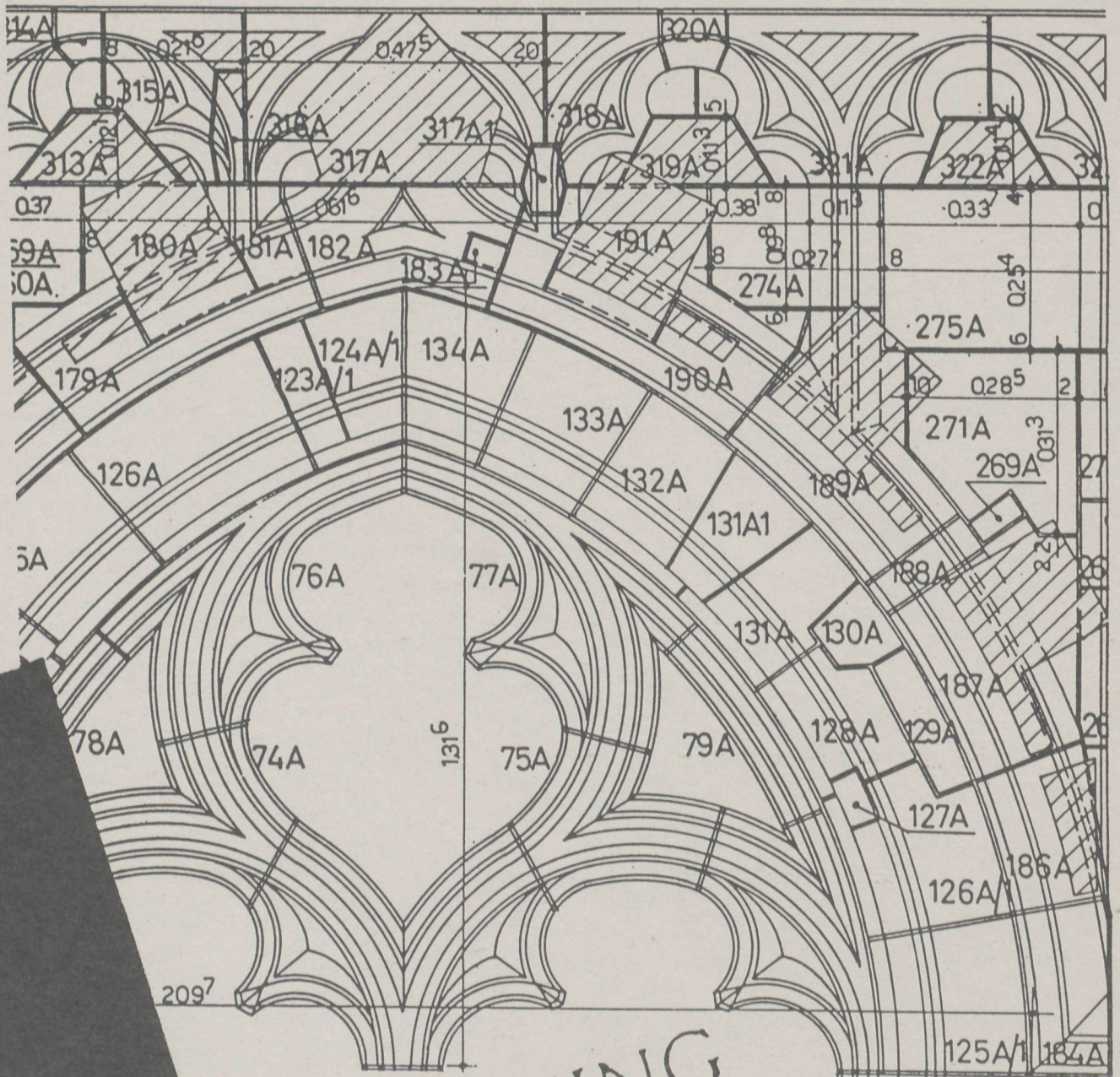
Wij eisen van het kollege een alternatief tracé dat nergens over het grondgebied van de Wolfs- putten loopt.

Wij stellen u en slechts u, heren van het kollege van burgemeester en schepenen, verantwoordelijk voor deze dreigende beschadiging van ons meest waardevol stuk groen patrimonium en voor uw tendentius stoken van onmin tussen Dilbeekse verenigingen.

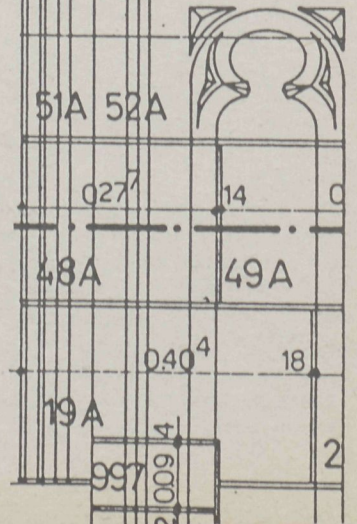
Met alle nodige achting voor het ambt dat door u, Heren, wordt bekleed.

J.LONGIN, Werkgroep Wolfspuiten, DILBEEK

MILIEU EN RECHT

DE BESCHERMING
VAN GEBOUWEN
EN LANDSCHAPPEN

De bescherming van gebouwen en landschappen heeft sinds het ontstaan van de Belgische staat de wetgever meer of minder gestimuleerd tot initiatieven. Op nationaal gebied werd via het K.B. van 01/06/1972 een soort coördinatie-orgaan opgericht in de figuur van de Rijksdienst voor Monumenten en Landschappen. Nadat het sinds de wet van 07/08/1931 tal van jaren stil geweest was qua reglementering, zijn er in de laatste tien jaren tal van dekreten en ministeriële omzendbrieven gevolgd. Dit betekende echter niet dat het verleden geen aandacht schonk aan de klasseringsproblematiek. De Koninklijke Kommissie voor Monumenten en Landschappen als adviesorgaan bestond immers al sinds 1835. De taak van beleidsorgaan werd haar toebedeeld via het K.B. van 01/06/1972. Ingevolge de staatshervorming van 1980 werd de taak van voornoemde rijksdienst overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap en spreekt men nu over het "Bestuur voor Monumenten en Landschappen". Vooraleer het procedurieel aspect van de klassering te behandelen, dient de instelling van "Bestuur voor Monumenten en Landschappen" en zijn opdracht eerst nader belicht te worden, aangezien ze steeds dient gekonsulteed te worden en ook zelf belangrijke initiatieven neemt op dit vlak. We zullen deze instelling verder omschrijven als M-L.

M-L EN DE KLASSERING VAN MONUMENTEN

Oorspronkelijk was de wet van 07/08/31 hier van toepassing. Deze werd gewijzigd door het dekreet van de Vlaamse Kultuurraad van 03/03/76 en de dekreten van de Vlaamse Gemeenschap van 17/11/82 en 30/10/84, terwijl het K.B. van 01/06/72 het M-L integreerde als beleidsorgaan.

Van adviesorgaan met taken als inventariseren van gebouwen, beschermen van gebouwen die waardevol waren vanwege hun ouderdom, die belangrijk waren omwille van de historische herinneringen die ze oproepen en die van belang waren wegens hun kunstwaarde, enz..., evolueerde M-L naar taken als samenstelling van beschermingsdossiers. Hierbij is elk beschermingsvoorstel vergezeld van uitgebreide kunsthistorische en bouwfysische beschrijvingen, van een kronologische situering, een aanduiding van de bestemming of mogelijke bestemming, een situering op het kadasterplan, foto's per afzonderlijke motiveering,...

Daar waar de gebouwen geklasseerd zijn, stelt zich eveneens het probleem van de restauratiewerken en de subsidiëring hiervan (dekreet van de Vlaamse Gemeenschap: 17/11/82). Algemeen is de taakomschrijving te analyseren als:

- voorbereiding van beleid en nadien uitvoeren van beleid van de executieve van de Vlaamse Gemeenschap;

- bepalen welke goederen volgens een te volgen procedure kunnen beschermd worden;

- bescherming opvolgen met verbod van vernieling en verplichting tot instandhouden;

- ingrijpen aan beschermde goederen; bij hoogdringendheid zelf vakkundig restaureren met een speciale interventieploeg en toezicht houden op restauratie-ateliers, onderworpen aan een speciale vergunning;

- rekening houdende met de aard en de bestemming van het goed, en met het inkomen van de eigenaar, adviseren hoeveel subsidies kunnen gegeven worden voor werken aan beschermde monumenten en roerend cultureel erfgoed.

Het zwaartepunt van de werking ligt echter bij de provinciale direkties. Die provinciale direkties beschikken elk over een drietal inspektors, die de bescherming voorbereiden en de restauratiedossiers onderzoeken. Voornoemde inspektors doen ook aan werfopvolging tijdens de restauratie.

Het hoofdbestuur in Brussel van M-L blijft echter

de basis van waaruit de coördinering der werken gebeurt. Voor bijzondere deelgebieden van de M-L-taak, die een grote specialisatie vergen, werden een aantal buitendiensten opgericht die verbonden blijven aan dit hoofdbestuur.

M-L EN DE RANGSCHIKKING VAN LANDSCHAPPEN

Deze materie wordt nog in grote mate beheerst door de wet van 07/08/31. Daar waar deze wet grote natuurgebieden wou beschermen, evolueerde dit vlug tot een beperking tot de onmiddellijke omgeving van hoeve, kerk, pastorie of kasteel. In de laatste jaren schenkt men terug de volle aandacht aan grote natuurgebieden welke dienen beschermd te worden wegens hun intrinsieke natuurwetenschappelijke waarde.

Het dekreet van de Vlaamse Gemeenschap bracht op 13/07/72 hierin een lichte wijziging. Artikel 6 van dit dekreet stelt immers dat een landschap dient te worden beschermd omwille van het historisch, esthetisch of wetenschappelijk belang.

De wet van 08/08/1980 deelde deze materie ook toe aan de gemeenschappen. Het besluit van de Vlaamse Executieve van 02/06/1982 bracht dan ook een regeling tot stand van de tegemoetkoming van het Vlaams Gewest voor de uitvoering van stads- en dorpsherwaarderingsoperaties.

Als een landschap geklasseerd dient te worden, of men de klassering wil aanvragen van een bezienswaardigheid zoals een monument, is het aangewezen de nodige informatie in te winnen bij het gemeentebestuur, dat op de hoogte dient te zijn van de bestaande toestand.

KLASSERING VAN MONUMENTEN

Zoals reeds uiteengezet, speelt M-L hier een belangrijke rol en is het advies van M-L richtingbepalend voor de beslissing van de Vlaamse Executieve die uiteindelijk bevoegd is om het klasseringsbesluit te nemen.

Het initiatief gaat uit van de kommissie zelf.

Via de provinciale inspektiedienst worden er ontworpen en lijsten opgemaakt (artikel 4, dekreet van 17/11/82) en dit onder voogdij van de Vlaam-

se Exekutieve. Dit ontwerp wordt met redenen omkleed en vermeldt de algemene en bijzondere voorschriften die ter bescherming van de daarin opgenomen voorwerpen en verzamelingen kunnen worden opgelegd. Door middel van een aangetekende zending worden de bezitters of houders van voor bescherming vatbare gebouwen of voorwerpen hiervan in kennis gesteld. Eveneens gebeurt een betekening aan de gemeente of provincie. In dringende omstandigheden kan de Exekutieve ter beveiliging van voor bescherming vatbare voorwerpen de onmiddellijke toepassing verklaren qua bescherming en zelfs betoelagen en dit voor een eenmalige termijn van 120 dagen. De houders of bezitters dienen de eigenaars hiervan in kennis te stellen binnen de 10 dagen. Na 30 dagen maximaal dienen de antwoorden of de aan- of opmerkingen binnen te zijn van de personen aan wie het ontwerp van bescherming betekend werd. Hierna worden ze geacht ermee in te stemmen. Dit ontwerp van lijst van voorwerpen en verzamelingen vervalt van rechtswege indien binnen het jaar na de betekening de Exekutieve geen besluit neemt. De besluiten worden eveneens per post aangetekend aan de eigenaars, de bezitters en de gemeente.

Ten gevolge hiervan moeten de goederen worden bewaard en dienen ze te worden hersteld in door de Exekutieve erkende ateliers onder controle van de inspectie van het M-L-bestuur. De Exekutieve kan binnen de toelagen van de gemeenschap subsidiëren.

Volgende normen werden vastgesteld:

- initiatief van de lokale openbare besturen: gemeenschap 60%, provincie 20%;
- initiatief van de provinciale besturen: gemeenschap 60%;
- initiatief van sociale, kulturele verenigingen of instellingen van openbaar nut, onderwijsinstellingen: gemeenschap 55%, provincie 15%, gemeente 15%;
- initiatief van partikulieren: gemeenschap 50%, provincie 10%, gemeente 10%, eigenaar 30% mits hij akkoord gaat.

Het initiatief komt van buiten de commissie.

Partikulieren, verenigingen, lokale besturen kunnen hier het initiatief nemen. De provinciale inspectiedienst houdt wekelijks een zittingsdag, waar het publiek of gelijk wie hen kan kontakten voor het nemen van initiatieven of problemen van onderhoud van beschermde monumenten of gebouwen.

Dit gebouw of voorwerp moet deel uitmaken van een herwaarderingsgebied, waarbinnen een stads- of een dorps herwaarderingsoperatie dient te gebeuren, wil de eigenaar of de bezitter ervan in aanmerking komen voor een tegemoetkoming. Het moet dus gaan om:

- een herwaarderingsgebied: een gebied dat prioritair in aanmerking komt voor een stads- of een dorps herwaarderingsoperatie en dat afgebakend wordt op basis van ruimtelijke en maatschappelijke kenmerken, uitgedrukt in een rapport dat een beleidsvisie voor het te herwaarderen gebied formuleert;
- een stads- of een dorps herwaarderingsoperatie: het geheel van werken, voorzieningen en handelingen met het doel de woon- en zelffunctie te behouden, te bevorderen en/of te herstellen bin-

nen een herwaarderingsgebied, rekening houdende met de eigen ruimtelijke, maatschappelijke, esthetische en socio-ekonomische kenmerken.

Tevens dient er een beroep te worden gedaan in het gebied op een stuurgroep; dit is een overlegorgaan dat binnen een bepaald planningsproces, op het niveau van het herwaarderingsgebied, de herwaarderingsoperatie begeleidt. De stuurgroep is samengesteld uit vertegenwoordigers van de bevolking, deskundigen en beleidsverantwoordelijken.

1) Aanvraag door de gemeente: "erkenning van een herwaarderingsgebied"

a) afbakening van het herwaarderingsgebied (mits advies van de stuurgroep)

b) verzoek om erkenning van het herwaarderingsgebied aan de exekutieve dient vergezeld te zijn van:

- gemeenteraadsbeslissing houdende de in herziening stelling van de eventuele bijzondere plannen van aanleg die niet in overeenstemming zijn met de geplande herwaarderingsoperaties;

- gemeenteraadsbesluit waaruit blijkt dat geen handelingen of werken zullen uitgevoerd worden die de herwaarderingsoperatie zullen hinderen;

- gemeenteraadsbeslissing waaruit blijkt dat de inspraak van de bevolking gedurende de herwaarderingsoperatie zal worden verdergezet.

c) aanvraag van de belofte voor betoelaging, wanneer de Exekutieve het herwaarderingsgebied heeft goedgekeurd, welke tal van bijkomende elementen bevat zoals:

- kopie van de goedkeuringsbeslissing van de Exekutieve tot herwaarderingsgebied;

- situeringen en verantwoording van de beoogde werken;

- het verslag van de stuurgroep en, indien deze bestaat, van de gemeentelijke commissie van advies. 2) Aanvraag door partikulieren:

- door middel van een ter post aangetekende zending bij de bevoegde gemeenschapsminister;

- de eigenaar dient de verbintenis aan te gaan de hem toegekende voordelen af te trekken van de kosten der herwaarderingswerken, indien op grond van die kosten een huurverhoging of een vergoeding van de huurder gevorderd wordt;

- de huurder dient het akkoord voor te leggen van de verhuurder.

Op straffe van verval mogen de herwaarderingswerken niet aangevat worden binnen de 30 dagen te rekenen vanaf de datum van de premieaanvraag, tenzij inmiddels de renovatiepremie principiël werd toegezegd....

Uitbetaling van de premie aan partikulieren geschiedt op basis van de kostprijs voor elke verrichting met bijvoeging van de nodige facturen.

KLASSERING VAN LANDSCHAPPEN

Het initiatief.

Een partikulier, een vereniging of bestuur kan bij de gemeenschapsminister van cultuur of via de dienst M-L, het provinciebestuur of het college van burgemeester en schepenen een aanvraag tot bescherming van een landschap aanvragen. Praktisch dient de briefwisseling te gebeuren via de dienst M-L, gebeurlijk onder vorm van een dubbel van de brief aan hen te richten. De aanvraag dient gedocumenteerd te worden met een situatieplan, een uiteenzetting van alle elementen

die de valorisatie van het gebied kunnen beïnvloeden zoals historische gegevens, waterhuishoudkundige gegevens, bodem, flora.... De dienst M-L voert een onderzoek uit en giet dit in een vorm van verslag, dat via het centraal secretariaat van M-L Brussel overgemaakt wordt aan de gemeenschapsminister.

De ministeriële betekening

Daar waar de gemeenschapsminister voldoende redenen ziet, gebeurt de betekening van het in overweging nemen van het te beschermen landschap aan de eigenaars, gemeentebesturen,...(zie onder monumenten).

De minister van ruimtelijke ordening, alsmede de minister van landbouw worden van deze beslissing op de hoogte gebracht. Vanaf de betekening, zijn de beperkingen zoals omschreven in het voorstel gedurende 9 maanden van toepassing voor de betekenden. De betekenden kunnen echter uiterlijk na 2 maanden hun op- of aanmerkingen kenbaar maken, evenals de ministers van ruimtelijke ordening of landbouw.

De beslissing van de Exekutieve

De aan- of opmerkingen worden nogmaals voorgelegd aan de centrale M-L dienst, waarna terug advies uitgebracht wordt aan de bevoegde gemeenschapsminister. Nadien kan in de voltallige ministerraad de Exekutieve een beslissing nemen tot klassering. Deze beslissing kan ten vroegste 3 maanden gebeuren na de betekening van het beschermingsvoorstel. Nadien kan zij op gelijk welk moment deze beslissing nemen.

De betrokken eigenaars, kolleges van burgemeester en schepenen ontvangen nadien wel betekening van de beslissing van de Exekutieve. Deze beslissing wordt eveneens overgeschreven op het hypotheekkantoor.

Gevolgen van de betekening van de definitieve beslissing

Het eigendomsrecht wordt strikt gereguleerd (b.v. aanplantingen kunnen verboden worden, reëliëwijzigingen,...). Toch mag deze beslissing niet betekenen dat de natuurlijke evolutie van een landschap stop wordt gezet. Deze obstakels of erfdiensbaarheden die het landschap kunnen bezwaren, kunnen worden versoepeld indien nodig.

Een later te nemen besluit van de Exekutieve, het zogeheten machtigingsbesluit, kan na advies van de dienst M-L en het advies van kollege van burgemeester en schepenen bepaalde erfdiensbaarheden versoepelen. B.v. een heidegebied waar een verbod geldt voor het aanplanten van bomen, kan niet beletten dat het landschap door natuurlijke uitzaai geëvolueerd is tot een bos.

Deze moeilijke procedure van wijziging wordt echter pas toegepast, daar waar strikte verbodsregels staan in de genomen beslissing van reklassering. Tevens kan een beheersplan de toegelaten werken en handelingen coördineren. De vorm van beheersplannen, alhoewel niet wettelijk voorzien, komt echter ten goede aan het betrokken landschap, de eigenaars en de gebruikers.

Het beheersplan

Het initiatief hiertoe kan uitgaan van zowel de eigenaar, als van derden (b.v. kappen en verwijderen van houtopslag in een heidegebied). Dit be-

heersplan bevat een studie van het gebied rekening houdende met historische, esthetische en natuurwetenschappelijke elementen (zie hoger). Tevens wordt een beschrijving gegeven van de juridische en administratieve toestand, waarnaast zeker de doelstellingen van het beheer worden omschreven. Op basis hiervan kan een activiteitenplan worden opgelegd. Eventueel kan een periodieke herziening ingekalkuleerd worden, dit op basis van de bereikte resultaten. Dit beheersplan mag echter niet voorbijgaan aan de beslissing tot klassering van de Exekutieve zelf en moet de bestaande wettelijke reglementeringen respektieren. B.v. aanvragen van een bouwvergunning, daar waar nodig bij stedenbouw,... Dit beheersplan kan ter goedkeuring worden voorgelegd aan de gemeenschapsminister of zijn gemachtigde, na advies ingewonnen te hebben bij de dienst M-L.

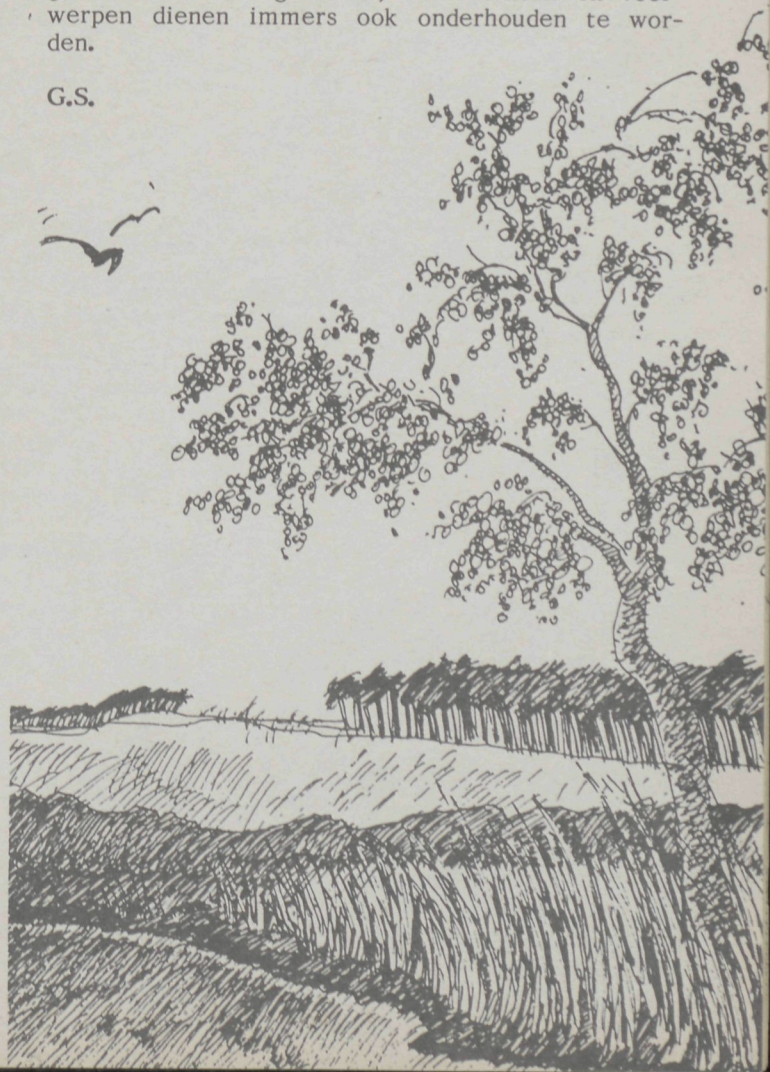
BESLUIT

Zowel voor de bescherming van de landschappen, als de bescherming van monumenten heeft de wet de beleidsfunctie van het Bestuur van Monumenten en Landschappen in vette letters gezet.

Opmerkelijk is ook dat in belangrijke mate de inspraak van en het opvolgen door de bevolking is voorzien, en dit meer bepaald in het bepalen van stads- en dorpsherwaarderingsgebieden.

Alles zal er echter van afhangen in hoeverre dit ideeëngoed, kan kaderen in het toegestane budget. Beschermde gebieden, monumenten en voorwerpen dienen immers ook onderhouden te worden.

G.S.

- ▶ De Noorse regering stemt niet in met de beslissing van het Internationaal Walviskomitee om de dwergvinvis als een beschermde diersoort te beschouwen.
- ▶ In Nederland hebben aktievoerders van het dierenbevrijdingsfront bijna 200 vossen van een pelsdierenfokkerij met rode en blauwe verf bespoten als protest tegen het fokken van vossen ten behoeve van de bonthandel.
- ▶ Na de ramp in Bhopal, een jaar geleden, werd het overleven van Union Carbide in vraag gesteld. Uit een gesprek tussen De Standaard en dr. Nathan Zutty, voorzitter van U.C. Europe, gaat het bedrijf de toekomst relatief optimistisch tegemoet.
- ▶ Een nog onbekend produkt dat in het Antwerpse dokwater was terechtgekomen, heeft op zaterdag 16 november 1985 156 meerkoeten vergiftigd. Zij dreven dood op het water en waren bedekt met een zwart en vies goedje.
- ▶ Volgens de Duitse bioloog Günther Reichelt zou er een oorzakelijk verband kunnen bestaan tussen bossterfte en kerncentrales. Reichelt stelt dat de emissies uit kerncentrales leiden tot een verhoogde luchtionizatie, die dan luchtchemische veranderingsprocessen teweeg brengen en tenslotte zure bodem en bosschade tot gevolg hebben.
- ▶ Een commissie van de Amerikaanse senaat heeft een wetsontwerp goedgekeurd dat uitvoer van geneesmiddelen, zelfs als deze geen officiële goedkeuring in de VS hebben verkregen, mogelijk moet maken. Volgens sommigen zou dit kunnen leiden tot een "farmaceutisch Bhopal".
- ▶ Volgens de Britse professor in de klimatologie Hubert Lamb moet Afrika zich voorbereiden op nog meer droogte tot het jaar 2040.
- ▶ In Engeland en Wales sterven per jaar 78.000 mensen omdat ze hebben gerookt. Sinds het einde van WO I zijn al 3 miljoen Britten gestorven wegens tabaksgebruik.
- ▶ Op 24 augustus leed een kargo met 2000 ton zwaar toxische produkten schipbreuk in de haven van Mogadisjoe (Somaalië), brak in twee en vatte vuur. Een wolk van acetyleen dreef over de dichtbevolkte havenstad. Pas 3 maanden later raakte de milieuramp bekend!
- ▶ Een Australische commissie gaat Groot-Brittannië vragen de nucleaire vervuiling op te ruimen, die 30 jaar geleden werd veroorzaakt bij het testen van Britse atoombommen op Australië.
- ▶ De golfslag uit de Noordzee, die tegen de rotsklippen even buiten de Westnoorse stad Bergen te pletter slaat, zal voortaan de elektriciteitsvoorziening van 300 gezinnen dekken.
- ▶ Ruim 2 Zwitsers op 3 verwierpen op 1/12/1985 in een referendum een voorstel van dierenbeschermmer Franz Weber om voortaan alle dierproeven te verbieden.
- ▶ Eén dag na de eerste verjaardag van de Bhopal-ramp ontsnapte uit een kunstmestfabriek te New-Delhi een gaswolk. Deze wolk lekte uit een tank met oleum, een produkt waarmee zwavelzuur wordt gemaakt. Honderden gewonden werden in ziekenhuizen opgenomen.
- ▶ De jongste tijd verschuift de Zwingel te Knokke-Heist vrij snel in oostelijke richting. Hierdoor worden de duinen van het Nederlandse Cadzand aangetaast en zou al 20 m. duinen in zee verdwenen zijn.
- ▶ Gemiddeld éénmaal per week sterft nog iemand aan de aantoonbare gevolgen van de giframp in de fabriek van Union Carbide in Bhopal.
- ▶ Ongeveer de helft van alle plant- en diersoorten in de Duitse Bondsrepubliek is met uitsterven bedreigd. Tot die konklusie kwamen 17 wetenschapsmensen die een onderzoek uitvoerden voor de Duitse Raad voor landschapsbescherming in Bonn.
- ▶ In een vertrouwelijk verslag van de Poolse Kommunistische Partij staat dat in Polen de ergste milieuvuiling ter wereld bestaat en dat het land door een ekologische katastrofe wordt bedreigd.
- ▶ Op de voorbije topconferentie tussen Reagan en Gorbatsjov werd toch één concreet akkoord gesloten: beide leiders werden het namelijk eens over de details van een overeenkomst ter bescherming van het leefmilieu.
- ▶ Op het strand bij de Koog op Texel (NL) werd voor het eerst op de Nederlandse kust een witflankdolfijn aangetroffen. Het dier is echter op 30 december 1985 overleden.
- ▶ Omdat de riolen onder een Aarschots slachthuis verstopt geraakten, had een naburig echtpaar op oudejaarsavond af te rekenen met een 15 cm. diepe plas dierenbloed in hun kelder.

Jean-Luc Van den Eede◀◀

AFVALSTOFFEN: GOM'S EN BOND BETER LEEFMILIEU OP EEN LIJN

Tijdens de maand maart van dit jaar publiceerde de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) haar "Ontwerpplan Afvalstoffen 1986-1990". Medio april stelde milieuminister J. Lenssens dit plan aan de pers voor en nodigde meteen de bevolking, de gemeenten en de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen (GOMs) uit hun opmerkingen bij dit plan kenbaar te maken. Deze konsultatiefaktor was trouwens voorzien door het (afval)decreet van 2 juli 1981. Op dit ogenblik zijn de GOMs klaar met hun adviezen en lichten zij OVAM daarover in. Tijd dus om, nog voor we vernemen wat OVAM van plan is met de ingeleverde adviezen, een tussentijdse balans op te maken.

Het ontwerpplan is om verschillende redenen een merkwaardig werkstuk. Niet in het minst omdat het de eerste proef is in Vlaanderen om vertrekend van een (haast) wetenschappelijke beschrijving van de afvalproduktie en de huidige afvalverwijdering, beleidslijnen voor het toekomstig

afvalmanagement uit te zetten.

Nochtans was de kritiek niet uit de lucht. De milieubeweging formuleerde haar opmerkingen ondermeer op provinciale informatie- en discussie-avonden die de Bond Beter Leefmilieu in samenwerking met OVAM organiseerde. De bedenkingen betroffen zowel de procedure, als de algemene en specifieke doelstellingen van het plan en de instrumenten die men voorziet. Het geheel van de kritieken werd verzameld en gepubliceerd (*).

Het valt bij lezing van de GOM-adviezen terzake op dat hun aantekeningen en deze van de milieubeweging verregaand samenvallen, zeker waar het de algemene, vaak meest fundamentele aspecten van het plan aangaat.

Wat de procedure betreft is het zowel de milieubeweging als twee GOMs opgevallen dat de burger zich wel ongemeen grote inspanningen moest getroosten om zijn inspraakrecht te laten gelden. Zo kan opgemerkt worden dat men het niet nodig heeft geoordeeld om van het meer dan vijfhonderdvijftig bladzijden dikke ontwerpplan een handzame samenvatting te brengen, noch de discussiemogelijkheden ietwat formeel te regelen. In de GOM-adviezen kan men in dit verband lezen dat de manier waarop het plan werd voorgelegd en de informatie die erover werd verstrekt "niet tegemoet komt aan de principes van een democratische inspraak". Bovendien vindt men er een pleidooi voor het inbouwen van een campagne om de burger te stimuleren en actief te betrekken bij de uitvoering van een afvalbeleid.

Unanieme gezindheid in de kritiek betreft het feit dat, in tegenstelling met de letter en de geest van het decreet van 2 juli 1981, de OVAM-voorstellen vooral een afvalverwijderingsplan betreffen. Van rekuperatie en afvalvoorkoming is er nauwelijks sprake, laat staan dat OVAM konkrete middelen zou aanreiken. Dit valt vooral op wanneer het afvalstoffenplan de industriële afvalstoffen bespreekt.

In verband met deze industriële afvalstoffen lokken de twee belangrijkste OVAM-voorstellen ook een eensluidende fundamentele kritiek uit. Voor de oordeelkundige verwijdering van giftig en gevaarlijk (industriële) afval stelt OVAM de oprichting van de gemengde vennootschap INDAVER voor. In deze maatschappij, zo wordt voorgesteld, wordt OVAM aandeelhouder samen met een tiental (petro-)chemische bedrijven en de G.I.M.V. Daardoor wringt OVAM zich in een voor iedereen, blijkens de milieubeweging en GOM-rapporten, onaanvaardbare situatie waarbij men zowel de rechter is die over de oordeelkundigheid en de milieuvriendelijkheid van de verwerking waakt, als de partij die uit is op een maximaal rendement van het geïnvesteerde kapitaal. Een analoge situatie wordt voorzien in de ontwikkeling van de, bovendien ook nog onaanvaardbaar grote superstorten. De GOM-Oost-Vlaanderen tekent bij dit rechter-en-partij-probleem aan dat op deze manier OVAM er alle belang bij heeft de "voorkoming en recyclage van afval te minimaliseren".

Ondanks deze unanimiteit in de afwijzing werd kort geleden INDAVER opgericht en kondigt OVAM stelselmatig en lakoniek de inplantingssites van de superstorten aan (zie o.m. De Standaard van 7 mei 1985 in verband met de keuze van de Hooge Maey).

De gezamenlijke kritiek gaat veel verder: men wijst op de vaagheid van vele opties; het ontbreken van een programmering; het niet voldoen aan enkele essentiële voorwaarden, opgesomd in het afvaldekreet; de onderschatting van de financiële middelen ondermeer voor de sanering van de huidige probleemstorten; de onduidelijkheid rond de aanpassing aan de Europese normen; de "onbekendheid" van de gewestplannen,...

Deze en een reeks meer specifieke provinciale bemerkingen geven te denken over de bruikbaarheid van het "Ontwerpplan Afvalstoffen 1986-1990" in zijn huidige vorm. Het is bovendien het felst belaagd in zijn uitgangspunt: de formulering van een afvalverwijderingsbeleid. Veeleer hebben we nood aan een interventie die oog heeft voor het geheel van verwerving van grondstoffen, grondstoffenstroom en produktieketting. Enkel op die manier kan aangegeven worden hoe afval tot stand komt en hoe bijgevolg de produktie daarvan kan worden ingedijkt of voorkomen. Wanneer men het huidig afvalbeleid op zijn daden beoordeelt, ziet het er niet naar uit dat een dergelijke holistische aanpak voor morgen is. Veeleer schijnt er een generatie afvalbarons, nouveau style, aan te treden. Wanneer dit juist is, is het afvalstoffenplan tegelijk een gemiste kans en een maat voor heel weinig.

Luc HENS

(*)Dossier Afval, nog steeds te krijgen bij de Bond Beter Leefmilieu, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel, door storting van 100 fr. op rekeningnr. 427-9082201-48, met vermelding "Dossier Afval".

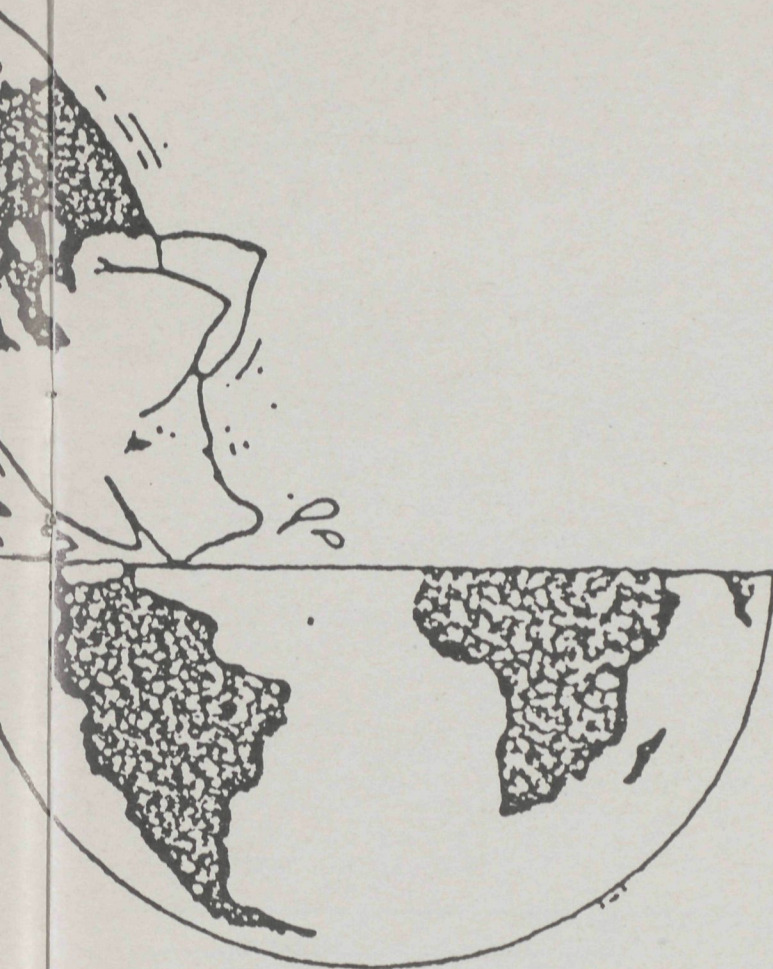
VOEDING: ZORGEN VOOR MORGEN?

Hongersnood - aktie overleven - honger is een onrecht - honger hoeft niet - later word ik landbouwer ,... ze klinken bekend in de oren. De Derde Wereld zit inderdaad zwaar in de problemen met zijn voedselvoorziening. Door ontbosing, droogte, monokulturen en vrije markt-mechanismen heerst er een voedseltekort. Een probleem van hoeveelheden.

Maar ook in Europa zitten we met grote problemen. We zitten met boterbergen en melkplassen, terwijl het milieu uit evenwicht raakt, landbouw ontaardt in onnatuurlijke chemische processen. Er is een overvloed aan laagwaardig voedsel. Een probleem van kwaliteit.

Er is dus duidelijk overal ter wereld wat aan de hand met het voedsel omdat de voedselproduktie niet bepaald wordt door de bekommernis om iedereen te voeden, maar wel door individueel winstbejag van de landbouw-industrieën, met de nadelige en blijvende gevolgen vandien. De ont-aarding van de voedselproduktie, ingezet door het menselijk ingrijpen, komt dan in een versnelling terecht als ook de natuur een beetje tegenzit. Dit beleid, door mensen gemaakt, kan en moet ook door mensen veranderd worden, alhoewel we daarmee wel eens in ons eigen vlees zullen snijden.

Een eerste belangrijke stap is te weten wie wat eet, en waar het vandaan komt. Zonder fanatieke vegetariërs te zijn, moeten we bijvoorbeeld toch bekennen dat er, om het vlees op ons bord te krijgen, soms onverantwoorde praktijken gehuldigd worden om onze Europese vleeshonger te stillen. De veestapel die hiervoor onderhouden wordt, heeft niet genoeg aan het gras en de voedergrassen die op Europese bodem geteeld worden. De grondstoffen voor veevoerders moeten dus van elders komen. De Derde Wereld, met zijn tropisch klimaat, ideaal voor weelderige plantengroei (als er voldoende water is), is een gemakkelijke en vooral goedkope bron. De boeren zijn

er bereid, maar soms ook wel gedwongen, om over te schakelen op soja, maniok of andere gewassen voor de export, en hun eigen voedselvoorziening te verwaarlozen. In ruil krijgen ze daar geld waarmee ze op de markt hun voedsel en consumptie-artikelen moeten kopen.

Dit productie- en consumptiepatroon valt nadelig uit voor de boeren in de Derde Wereld. Zij zijn nu afhankelijk van de wereldmarktprijzen voor veevoedergrondstoffen, en die worden bepaald en gemanipuleerd door de internationale agrobusiness, waar eigen profijt primeert. Bij tegenslag of spektakulaire prijsdalingen, volstaat het inkomen van de boeren niet meer om zelfs hun eigen voedsel te kopen. Onze vleesproductie blijft echter ongestoord verderlopen...

De productie van ons Westers voedsel wordt trouwens in het algemeen op dezelfde basis samengesteld. Men vraagt zich eerst af wat het mag kosten om daarna op zoek te gaan naar de goedkoopste manieren om de vereiste eiwit-, vet- en koolhydraatgehaltes te bereiken. De natuurlijke samenhang van de voedingsstoffen wordt er over het hoofd gezien, afzonderlijke basiselementen worden gedropt in een vat waar alles gemalen en verwerkt wordt. De globale voedingswaarde daalt daardoor gevoelig, belangrijke sporenelementen en vitamines ontbreken, terwijl onnodige kleur- en smaakstoffen worden toegevoegd om

een vlot verkoopbaar marktproduct af te leveren. Wat we nog onbereid op tafel of in onze kookpot krijgen, staat evenzeer onder druk van het economisch rendement. Groenten worden gekweekt in serres, op kunstmatige ondergrond, en gevoed door kunstmatige mengsels waarin stikstof en mineralen de overhand hebben. De natuurlijke processen worden tot het uiterste uitgebuit, wat niet ongestraft kan gebeuren. De natuur heeft ook zijn grenzen en dat merk je duidelijk als je een 'groene' warenhuisselder naast een zelf gekweekt exemplaar legt.

Er loopt onomstotelijk veel mis in de voedselproductie. Sinds enige tijd hebben mensen uit Derde Wereld-organisaties, allen begaan met de voedselsituatie, elkaar gevonden in de **Wereldvoedselwerkgroep**, waarin de Bond Beter Leefmilieu uiteraard ook is vertegenwoordigd.

Gezamenlijk willen ze de Vlaamse publieke opinie inlichten over wat er met onze voeding aan de hand is en wijzen op onze verantwoordelijkheid terzake voor de toekomst. De Wereldvoedselwerkgroep organiseerde het afgelopen jaar al enkele informatieve bijeenkomsten. Binnenkort pakt de groep uit met een nationaal initiatief: van **15 tot 22 februari 1986** organiseert ze een Vlaamse voedsel-aktieweek onder het thema **"Voeding: zorgen voor morgen?"**. Tijdens deze week worden de hedendaagse problemen rond voeding en de nieuwe trends in de voedselvoorziening bijzonder in de kijker gezet. Het programma van de aktieweek begint met voedselanimatie-avonden in vijf provinciesteden: Leuven, Hasselt, Gent, Antwerpen en Brugge. Het worden echte etentjes waarbij de opgediende spijzen op een ludieke wijze bekomentarieerd worden door "entertainer" Paul Schrijvers.

Op zaterdag 22 februari is er dan de nationale happening in de Ancienne Belgique te Brussel, met een kijk-en-doe-tentoonstelling, stands met allerhande didaktisch en informatief materiaal en een viertal vraaggesprekken met beleidsverantwoordelijken die aan de tand worden gevoeld door een panel van verontruste deskundigen. Bovenstaande activiteiten kunnen vast en zeker een stimulans zijn voor tal van nieuwe initiatieven rond voeding: op school, in socio-kulturele organisaties, in vakverenigingen, voor animatie-

-activiteiten, ... Aangepast materiaal en programma's zijn hiervoor voorzien. Een warme oproep dus voor iedereen die bezig is met vormingsactiviteiten op één of ander vlak om aanwezig te zijn! Maar andere geïnteresseerden zijn natuurlijk even welkom. Ieder die graag weet wat hij eet, komt aan zijn trekken.

Voor meer inlichtingen ben je steeds welkom bij de Wereldvoedselwerkgroep, Londenstraat 18, 1050 Brussel, tel. 02/512.48.39 of 512.61.66.

LG

BRITSE ZURE REGEN

Op dinsdag 17 december werd er door de Bond Beter Leefmilieu een korte ludieke aktie gehouden bij de de Britse ambassade. Er werd aan de attaché een pak overhandigd met 2,25 kilogram zwavel. Dat is precies één miljardste deel van de jaarlijkse zwaveluitstoot van Groot-Brittannië, die voor flink wat verzurende neerslag op het Europese vasteland zorgt. Aldus werd er op een symbolische wijze geprotesteerd tegen de houding van de Britse regering, die zich bijzonder onwillig opstelt om iets aan de zwaveluitstoot te doen. De klimatologische omstandigheden zorgen er immers voor dat de Britse eilanden ook op het vlak van zure neerslag in een 'splendid isolation' zitten (hoewel er zich wel problemen qua verzuring aanmelden in Groot-Brittannië): men krijgt er door de overheersende westenwinden weinig verdragende luchtverontreiniging te verwerken. Meer hierover kan men lezen in de Milieurama van december vorig jaar in het artikel "Thatcher breekt ons zuur op". Er werd toen ook reeds melding gemaakt van de internationale toerisme-boycot tegen Groot-Brittannië, die is opgezet door de Britse milieuvereniging "Friends of the Earth", tesamen met een massale briefkaartenaktie. Het is de bedoeling dat deze kaarten worden opgestuurd naar belangrijke personaliteiten op de Britse eilanden om alzo te protesteren tegen de huidige gang van zaken. Deze kaarten kunnen (met voorgedrukt adres) gratis bekomen worden bij de Bond Beter Leefmilieu, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel, tel. 02/230.94.10.

ADVERTENTIE

Voor uw milieu-informatie:

- Bibliotheek	- Publikaties	- Bibliografieën
- Bemiddeling	- Normen	- Referenties
- Adressen	- Wetgeving	- Audio-visuele middelen
- Advies	- Techniek	

Eigen publikaties :

- Juridisch Milieucompodium
- Monografieën 'Leefmilieu Nu'
- Reeks 'Leefmilieu-documentatie'
- Reeks 'Leefmilieu-Dossiers'
- Tweemaandelijks Informatieblad 'Leefmilieu'

Voordelen voor abonnees op het blad 'Leefmilieu' (abonnement 1986 : BF 150)

- 20% korting bij aankoop van monografieën 'Leefmilieu Nu' en 'Leefmilieu-Dossiers'
- op aanvraag een gratis exemplaar van de brochures 'Leefmilieu-Documentatie'
- toegang tot de bibliotheek
- prioritaire dienstverlening.

STICHTING LEEFMILIEU

onder de auspiciën van de Kredietbank

p/a Rockoxcomplex - Kredietbank

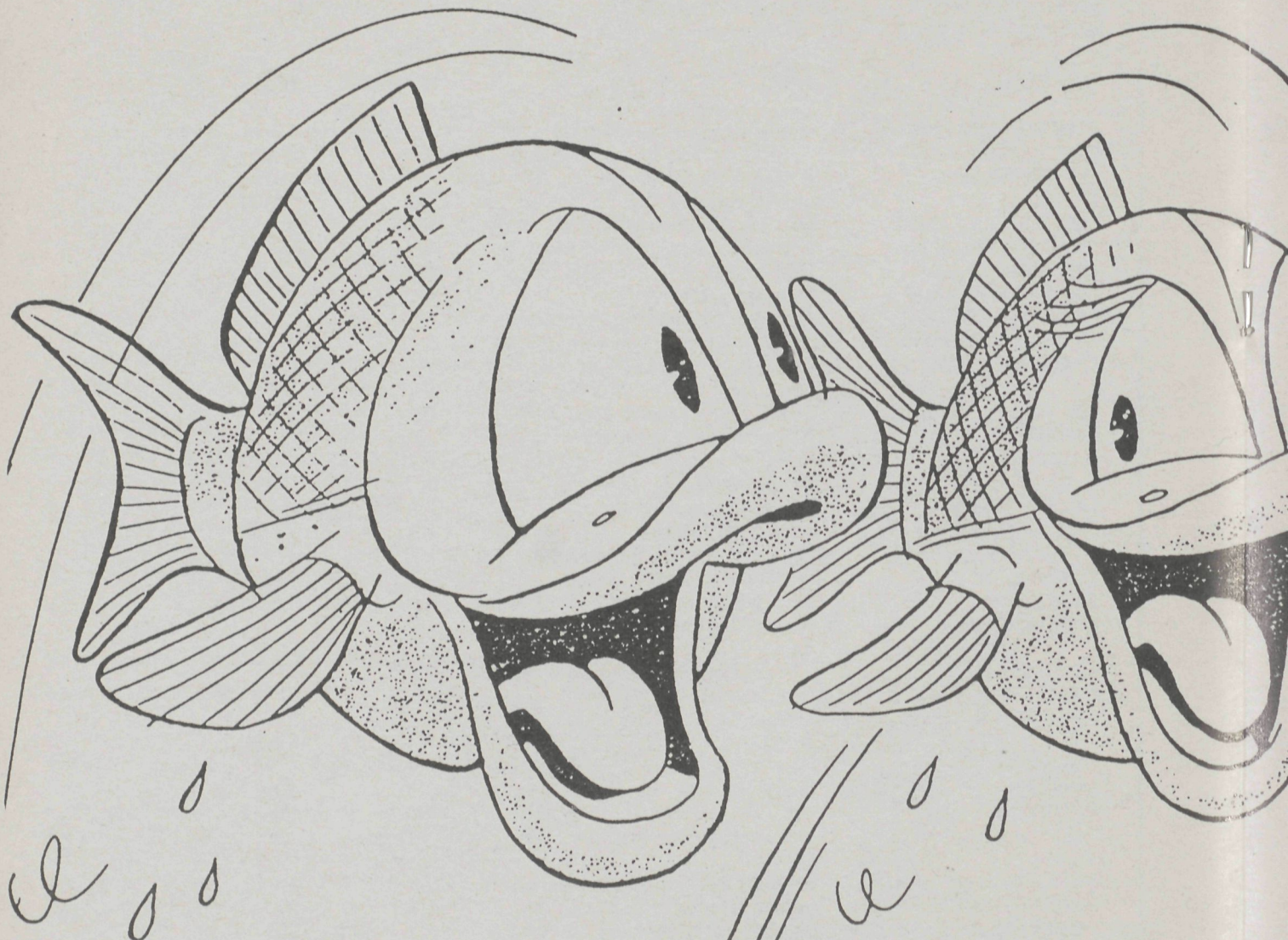
Kipdorp 11 - 2000 Antwerpen tel.(03)231.64.48

Het cijfer in de laatste kolom duidt het onderwerp aan waarover het betreffende artikel handelt:

0: algemeen/varia	4: waterverontreiniging	8: verkeer
1: bewapening	5: afval	9: monumentenzorg
2: gevaarlijke stoffen	6: natuurbehoud	10: voedsel
3: luchtverontreiniging	7: energie	

AUTEUR	TITEL	NUMMER	BLZ.	ONDERWERP
CASTELAIN, Philippe	Hormonen en hun werking.	4	17-21	10
CAUTAERS, Eddie	Grimmige lessen uit Bhopal.	5	9-13	2
DAVID, Hubert	Zuinig Schotland spaart zijn patrimonium.	7/8	18-20	6
DE COSTER, Marc	Europa, landbouw en het milieu.	3	4-8	6
DE COSTER, Marc	Wassen bedreigt onze plassen.	9	25-27	4
DE JONG, Leen	Het milieu soldaat gemaakt.	12	18-21	1
DELLAERT, Peter	De pijp uit.	4	10-12	8
DEN TANDT, J.B.	Manipulatie van de lichtkleurstraling in de atmosfeer.	3	10-14	3
DEPAEPE, Mark	Terrils: in de stoof of onder het loof.	4	3-8	6
DE POORTER, Maj	Stoof de Zuidpool geen kool.	10	3-8	6
D'HUART, Jean-Pierre	Kikkers of pesticiden: een moeilijke keuze voor India en Bangladesh.	6	15-17	6
DIRKS, Roeland	7 jaar milieustrijd.	10	9-17	0
GOEMANS, Koen	Kontainerparken.	1/2	14-16	5
GOEMANS, Koen	De overheid en kringlooppapier.	10	19-21	5
GYSELS, H.	Wat is ecologie?	5	3-6	0
HENS, Luc	Het meisje met de kankerstokjes.	6	22-25	3
HERFS, Jean	Beersel, waar vrachtwagens thuis zijn.	10	22-23	2
HEYSE, Tine	Thatcher breekt ons zuur op.	12	3-5	3
KARSKENS, Arnold	Overleven door afval.	11	17-21	5
KRUIJTZER, Max	Morsdode lente na nukleaire winter.	11	22-25	1
LAUWERS, Dirk	Hoe zwak is de eenzame fietser?	7/8	3-9	8
MASSART, Jo	Het spel met de genen.	7/8	23-28	0
MATTON, Cathy	Ruilverkaveling en inspraak.	7/8	30-32	6
NIJS, Martine	Kosmetika: mooi zijn zonder gevaar?	5	22-23	0
PEET, Gerard	Tijdbommen op Noordzeebodem.	5	18-21	2
SCHELSTRAETE, Johan	Industriële afvalstorten.	1/2	3-7	5
SCHELSTRAETE, Johan	Spreekrecht, -plicht, -verbod.	5	14-16	0
SCHELSTRAETE, Johan	Zucht, weer geen lucht.	9	30-33	3
SCHOLLAERT, Luc	Het spel met de genen.	7/8	23-28	0
SERNEELS, Dirk	Industriële afvalstorten: enkele voorbeelden, Remo en Hooge Maey.	1/2	9-13	5
SERNEELS, Dirk	Stortbeleid op de stoep van Lenssens.	9	28-29	5
SLEMBROUCK, Juul	Als ik denk aan mijn schoolgaande jeugd...	9	3-7	0
VAN DONKELAAR, P.	Kwaliteit, economie en milieu	12	23-25	0
VERMEERSCH, Charles	Het verdriet van Brugge.	6	3-14	9
VOGELAERS, Dirk	Met het gezin naar het Zwin.	9	10-14	6
VOS, Gerry	Ruilverkaveling en inspraak.	7/8	30-32	6
WILDEMAUWE, Chris	Kunststoffen en verpakkingsmaterialen en hun mutagenese.	1/2	25-28	10
N.N.	Drin d'ruit	12	6-14	2
N.N.	De Groene Diktator.	7/8	13-16	0
N.N.	Met de vlam in de pijp.	4	23-26	3
N.N.	Nitrosaminen een miskende groep van kankerverwekkende stoffen.	3	16-19	10
N.N.	Ontgrinding, het oude liedje.	11	13-15	6
N.N.	Rampenplan Doel: een ramp?	9	16-18	7
N.N.	De smeerpip: een doodgeboren kind.	11	3-10	4&5

DE MILIEUBIB IS ER !!!

Wat ?

Zo ineens?

Al sinds het begin van het bestaan van de Bond Beter Leefmilieu worden op het sekretariaat de boeken en rapporten die er op allerlei manieren terecht komen, bewaard. In de loop der jaren is dit aangegroeid tot een aanzienlijk volume. Eind 1983 werd er besloten om deze massa milieu- en natuurinformatie toegankelijk te maken. Sindsdien is het grootste deel van dit immense werk uitgevoerd.

Momenteel bevinden er zich **meer dan 6500 boeken**, dossiers, rapporten, brochures, enz. in de bibliotheek. Dit cijfer groeit maandelijks aan met een 50-tal eenheden. Dit zijn o.a. de boeken die in de Milieurama-rubriek "Publikaties" besproken worden, en, aangezien het een gemeenschappelijke bibliotheek is met onze Waalse zusterorganisatie, ook de aanwinsten van Inter-Environnement Wallonie.

Er liggen **meer dan 150 milieutijdschriften**, binnen- en buitenlandse, Nederlandstalige, Franstalige, Engelstalige, Duitstalige, grote en kleine. Verder is er ook een selectie gemaakt van de interessantste **persartikels**, en dit van nagenoeg alle Vlaamse dag- en weekbladen en de belangrijkste Nederlandse kranten van de laatste 5 jaar.

Hoe ?

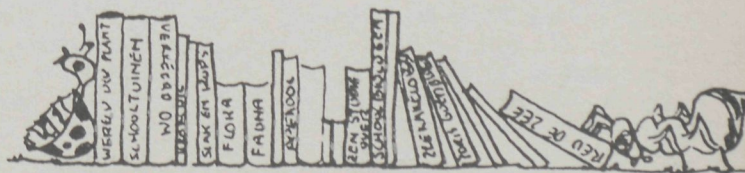
Er werd een gedetailleerde systematische indeling uitgewerkt, met als grote hoofdstukken; algemeen/varia, luchtverontreiniging, waterverontreiniging, bodemverontreiniging, geluidshinder, afval, natuurbehoud, energie, ruimtelijke ordening en stedenbouw, voeding. Voor alle boeken en tijdschriftartikels werden (en worden) er steekkaarten gemaakt; niet alleen voor deze systematische indeling, maar eveneens voor een auteurskatalogus. Ook de persknipsels werden systematisch gerangschikt in hangmappen.

Het is bijgevolg mogelijk om binnen enkele seconden een overzicht te hebben van alle aanwezige boeken, tijdschriftartikels en krantenartikels van een bepaalde auteur of een bepaald onderwerp; b.v. pesticiden, gemeentelijk milieubeleid, milieu-educatie in het onderwijs, zure regen, overheidsbeleid op het vlak van luchtverontreiniging, waterzuiveringsinstallaties, detergenten, eutrofikatie, strooizout, geluidshinder door vliegvelden, plasticafval, vliegass, glasrecyclage, dumpen van radioactief afval in zee, bedreigde vogelsoorten, illegale weekendhuisjes, aantasting van het tropische regenwoud, biologische land- en tuinbouw, windenergie, Doel en Tihange, thermische isolatie, gewestplannen, verkrotting en leegstand, verkeersdrempels, treinvervoer, hormonen in vlees, enz., enz.

Waar ?

De milieubibliotheek is gelegen op de eerste verdieping van het sekretariaat van de Bond Beter Leefmilieu, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel. Dit is vlakbij het Luxemburgplein en het station Leopoldswijk, waar alle treinen richting Etterbeek, Namen, Aarlen en Luxemburg stoppen. Op het Luxemburgplein stoppen de bussen 20, 37, 38, 54, 95 en 96.

Telefonisch zijn we te bereiken op het nummer 02/230.94.10, vragen naar Dirk Serneels.

Wanneer ?

De bibliotheek is geopend van 8.30u tot 12.30u en van 13.30u tot 16.25, en dit van maandag tot vrijdag.

BOEKENWINKEL

Natuur in de buurt: natuurbeheer en natuurbehoudsbeleid in de gemeente; uitgegeven door de Belgische Natuur- en Vogelreservaten samen met de Koning Boudewijnstichting in 1985; 179 blz., met foto's; 150+30 fr.

Naar aanleiding van de campagne "Natuur in de buurt" werd een boek over natuurbeheer samengesteld. Dit interessante werkje handelt over de technische aspecten van natuurbeheer: basiselementen die voor het beheer van belang zijn; d.m.v. een reeks criteria leren vegetatietypen naar waarde te beoordelen; de voor natuurbeheer belangrijke principes;... Kortom een hoop zeer overzichtelijk naar voor gebrachte informatie, om tot een verantwoord beheer van natuurgebieden te komen. Dit werk is niet alleen interessant voor milieuverenigingen, ook plaatselijke beleidsverantwoordelijken hebben hieraan een vette kluif. Vermelden we tenslotte nog dat achteraan een complete databank is samengebracht: begrippenlijst, literatuur, tijdschriften, nuttige adressen, overheidsdiensten, dokumentatiecentra en verenigingen.

Dossier afval; uitgegeven door de Bond Beter Leefmilieu in 1985; 40 blz.; 80+20 fr.

Dit dossier verzamelt de reacties van de Vlaamse milieubeweging op het Ontwerpplan Afvalstoffen 1986-1990 van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij. Veel meer dan een aan strikte ruimte en beperkte tijd gebonden reactie, wil het echter ook een uitnodiging zijn voor een fundamenteel herdenken van een beleid dat gericht is op het management van afvalstoffen. De elementen worden erin verwoord die kunnen bijdragen tot een ekologisch verantwoord afvalbeleid waarbij in essentie afval - veel meer dan een lastig eindprodukt - wordt gezien als element in de complexe interrelatie en interactie met het menselijk ecosysteem.

Onder meer de hieronder vermelde publikaties zijn nog steeds bij de Bond Beter Leefmilieu te verkrijgen (voor een volledige lijst: zie Milieurama 1985/9). Ze zijn te bestellen door storting van het vermelde bedrag (+ verzendingskosten) op rekeningnummer **427-9082201-48** van de **Bond Beter Leefmilieu**, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel, met vermelding van het (de) gewenste boek(en).

Nooit meer Bhopal; uitgegeven door de Aktiegroep Nooit Meer Bhopal/Utrecht in 1985; 48 blz., met foto's en tekeningen; 90+20 fr.

Een goed jaar geleden beheerste de ramp in Bhopal de krantenkoppen. In tal van verklaringen werd over de hele wereld beweerd dat dit nooit meer zou mogen gebeuren. Hoevelen zijn ondertussen al vergeten waar Bhopal ligt en wat er gebeurde? Hoe staat het met de hulp aan de slachtoffers en compensatie aan de nabestaanden in Bhopal? Wat is gedaan met alle plechtige verklaringen? Wat is tot nu toe terecht gekomen van de aangekondigde regelingen? Zijn de kansen op een tweede Bhopal echt kleiner geworden? Hebben de multinationale chemie-koncerns hun activiteiten in de Derde Wereld veiliger en milieuvriendelijker gemaakt? Op deze vragen tracht de brochure 'Nooit meer Bhopal' een antwoord te geven.

Als de rekening komt; Roeland Dirks; uitgegeven door het Davidsfonds/Leuven in 1985; 188 blz., met zwart/wit-foto's; 395+27 fr.

In dit boek klaagt Roeland Dirks een aantal schrijnende wantoestanden aan betreffende natuur en milieu(beleid) op verschillende plaatsen in de wereld: het misbruik van pesticiden, o.a. van een aantal produkten die al lang in de westerse landen om milieu-hygiënische redenen verboden werden maar die nog steeds verkocht worden in ontwikkelingslanden; het gevaar van asbest, dat in mijnen en fabrieken asbestose-slachtoffers maakt, een ziekte waarvoor de dokters reeds in de jaren dertig waarschuwden; de grenzeloze luchtvervuiling, die na de Scandinavische wouden ook de Duitse, Poolse en Oostenrijkse bebossing aantast als gevolg van zure regen; verstoring van de waterhuishouding, onvoorstelbare toestanden in België worden aangeklaagd; erosie van de beste landbouwgronden in Vlaanderen; de rampen van Bhopal en de Mont Louis;...

EEN NIEUWE REGERING ...

EEN NIEUW GELUID ?

Na flink wat gepalaver zijn ze er dan toch gekomen, zowel de nieuwe nationale regering als de nieuwe Vlaamse executieve. Uiteraard is het voor de milieubeweging van groot belang te weten, wie nu wat onder zijn bevoegdheid heeft inzake milieumateries.

Binnen de nationale regering is mevrouw Miet Smet (CVP) benoemd tot staatssekretaris voor leefmilieu; ze is bevoegd voor het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie, het Mathematisch Model Noordzee en de Kommissie Gevaarlijke Stoffen, de Dienst Bescherming tegen Ioniserende Stralingen, Dienst Milieuhinder, en de coördinatie voor het milieubeleid en de kontakten met de gemeenschappen en de gewesten.

Binnen de Vlaamse gewestregering wordt Jan Lenssens (CVP) minister van volksgezondheid en leefmilieu, bevoegd voor milieubeheer en milieuhinder, waterbeleid en natuurbehoud.

Jean Pede (PVV) krijgt ruimtelijke ordening, stads- en dorpsherwaardering, en het grondbeleid. Paul Deprez (CVP) is bevoegd voor landinrichting (ruilverkaveling en waterbeheersing...).

Patrick Dewael (PVV) is cultuurminister en als dusdanig bevoegd voor monumenten en landschappen.

Buiten minister Lenssens, dus allemaal nieuwe gezichten op de milieu- en natuurministerposten, dus mogelijk verandering van een beleid. Of dit ten goede of ten slechte zal zijn, zullen we moeten afwachten, maar iedereen moet een eerlijke kans krijgen om te bewijzen dat het hem (of haar) menens is met een ernstig beleid.

Toch enkele bedenkingen: het is jammer dat er op het nationale niveau geen milieu"minister" afkan, die meer in de pap zou te brokken hebben als lid van het ministerkomitee. Een staatssekretaris zetelt daar niet in.

Ten tweede blijft de bevoegdheidsversplintering een feit: 4 gemeenschapsministers en 1 nationale staatssekretaris: dat is niet niks. Buiten enkele bevoegdheidsherschikkingen staan we hier nog geen stap dicht bij een meer gekoördineerd milieubeleid.

Welke richting de nieuwe bewindsploeg zal gaan, daarvan werd reeds een tip van de sluier gelicht in de respectieve regeringsverklaringen.

Wat de nationale regering betreft kunnen we kort zijn: slechts één maal wordt het leefmilieu vermeld, nl. onder de hoofding "Energiebeleid", waar gesteld wordt dat bij de overschakeling van de bestaande klassieke elektriciteitscentrales er ook rekening dient gehouden met de weerslag op het milieu. Op de 37 pagina's dat het dokument telt, is dit zonder meer pover.

Wat de verklaring van de Vlaamse gewestregering betreft, is het positief te konstaten dat openbaarheid van bestuur als algemene prioriteit gesteld wordt. Ook wordt de milieusektor niet vergeten bij de investeringsplannen van de Vlaamse regering.

Wat de specifieke sectoren aangaat: bij de ruimtelijke ordening blijft men vaag, maar toe te juichen is zeker dat bescherming van de open ruimte prioritair blijft en dat men ook voor grote infrastructuurwerken een milieu-effekt-rapport zal vragen.

Wat de milieuhinderbestrijding betreft, wordt de nadruk gelegd op een voorkomingsbeleid en een geïntegreerd beleid, coördinatie van vergunningen,...

Alles bij elkaar lijkt de oogst van goede intenties niet zo slecht te zijn, de vraag die echter rijst is of die intenties waar zullen gemaakt worden of enkel dienen om de goegemeente te paaien... maar dat zal de toekomst moeten uitwijzen.

Ter informatie:

Miet Smet (staatssekretaris voor leefmilieu), Wetstraat 56, 1000 Brussel, tel.: 02/230.49.25.

Jan Lenssens (volksgezondheid en leefmilieu): Britannia House, Jozef II-straat 30, 1040 Brussel, tel.: 02/217.01.50.

Jean Pede (binnenlandse aangelegenheden en ruimtelijke ordening): Britannia House, Jozef II-straat 30, 1040 Brussel, tel.: 02/219.02.37.

Paul Deprez (externe betrekkingen en landinrichting): Galileilaan 5, 1030 Brussel, tel.: 02/217.58.00.

Patrick Dewael (cultuur): Em. Jacqumainlaan 162, WTC-toren 2, 20ste verd., 1210 Brussel, tel.: 02/219.10.00. (Binnen afzienbare tijd Kunstlaan 46, 1040 Brussel).

TENTOONSTE

BRUIKLEENTE

ELLINGEN

TENTOONSTELLINGEN

Midden in de drukbezochte Veldstraat heeft Gent haar Informatiecentrum Stadsvernieuwing. Hiermee wil de stad haar inwoners op de hoogte houden van het Gentse stadsvernieuwingsbeleid. De laatste nieuwtjes op gebied van openbare werken, bouwaanvragen, plannen van groenaanleg, grote wegen- en rioleringswerken, alles hangt er overzichtelijk te kijk. Men kan er ook terecht voor heel wat nuttige tips en informatie over bouwen en verbouwen van huizen en alle daarmee samenhangende premies. Aan de hand van brochures, boeken en gratis folders wordt geprobeerd de bezoeker een zo goed mogelijke achtergrondinformatie mee te geven. Aan de informatiebalie kan men dan nog terecht met vragen of suggesties. Sinds de oprichting in april 1982 heeft het Gents Informatiecentrum Stadsvernieuwing niet stil gezeten. Om begrippen als ruimtelijke ordening, renovatie, inspraak of herwaarderingsgebied konkeert tot leven te brengen werd en wordt een vormingsaanbod uitgewerkt naar scholen en verenigingen toe. Het pakket omvat geleide wandelingen, fietstochten, exploratietochten, diamontages en een rollenspel. Voor elk van deze activiteiten zijn b.v. aparte folders uitgewerkt.

Omdat stadsvernieuwing geen ijl begrip zou blijven, probeert het Informatiecentrum de bevolking te sensibiliseren via het samenstellen van tentoonstellingen. Enkele van deze trekken speciaal onze aandacht, omdat ze nog niets van hun aktualiteitswaarde verloren hebben en ze een belangrijk element kunnen zijn in de beeldvorming rond stadsvernieuwing.

De exposities worden begeleid door een brochure. Ze worden kosteloos uitgeleend, inclusief de benodigde panelen. Je staat wel zelf in voor vervoer en verzekering maar je wordt daarbij geassisteerd door een medewerker van het Informatiecentrum Stadskernvernieuwing.

Kleur in de stad

Het eerste deel van de tentoonstelling biedt de bezoeker een historisch overzicht van 500 jaar woningbouw op basis van kleurgebruik. Een tweede deel "Kleur en publiciteit" gaat in op het gebruik van reclamemiddelen bij winkelpui-aankledingen. Zo wordt o.a. aangetoond dat een commercieel verantwoorde reklamevoering niet noodzakelijk een geslaagde integratie in de omgeving in de weg hoeft te staan. In een laatste deel wordt kleur in de stad in een ruimere dimensie geplaatst. Zo kan kleur bijvoorbeeld het medium bij uitstek zijn om diepere gevoelens en onderliggende drijfveren kenbaar te maken. Het geheel is uitgewerkt in een op Mondriaan geïnspireerde lay-out (20 panelen).

Stad + kind, stadskind

Deze tentoonstelling wil een beeld ophangen van de plaats van het kind in het stadsleven. Een kind beleeft de stad immers heel anders dan de volwassene die zich niet altijd bewust is van de problemen die hiervan het gevolg zijn. De aandacht gaat o.a. uit naar de verschillende woonvormen met hun specifieke voor- en nadelen, kleine en grote (on)genoegens. Naast spel in de stad, komen ook de school en schoolomgeving en de verkeersveiligheid aan bod. Tenslotte wordt aandacht besteed aan de problematiek van het leefmilieu en de deelname van het kind aan het maatschappelijk leven. Kinderen zelf hebben meegeholpen aan de opmaak van de tentoonstelling: d.m.v. tekeningen en opstelfragmenten maken zij duidelijk hoe zij de stad beleven (20 panelen).

Prettig wonen: ook in jouw straat

Door middel van een 10-tal panelen tracht men duidelijk te maken dat een gezamenlijk ingrijpen van de stedelijke overheid en de particulieren het sterk aangetast woon- en leefklimaat in de stad kan verbeteren. Hoe elkeen een rol kan spelen in die herwaardering en waar de verantwoorde-lijkheden liggen wordt aangetoond in drie onderdelen. Vooreerst worden een aantal mogelijkheden aangegeven om als particulier het straatbeeld wat op te frissen zonder al te grote ingrepen. Daarna wordt dieper ingegaan op enkele maatregelen die de voetgangers en fietsers toelaten zich meer thuis te voelen op straat. Het derde deel heeft het over de uitbouw van specifieke zones als speelpleinen, woonerven en winkelwandelstraten.

Meer informatie kan je krijgen in het Museum d'Hane-Steenhuysse, Veldstraat 55, 9000 GENT, tel.: 091/25.70.53.

Het Informatiecentrum zorgt ook voor inspraakbegeleiding in diverse stuur- en buurtgroepen.

Mark Depaepe

TENTONSTELLINGEN

AFVALTECH '85: BIG BUSINESS

Van 12 tot 15 november 1985 ging in de Margriet- en Julianahallen te Utrecht "Afvaltech '85" door. Op deze beurs werd alle mogelijke afvaltechnologie tentoongesteld, gedemonstreerd en uiteraard ook verkocht, gaande van kringloopvuilnisbakken tot huisvuilontijzeringsinstallaties en van komposteringsinstallaties tot containers voor het vervoer en opslaan van chemisch afval. Milieuvriendelijke afvalverwerkingsmogelijkheden en recycling troef dus. Honderden keren kon men er op panelen en maquettes en in folders en brochures lezen hoe milieuvriendelijk en weinig vervuilend de gedemonstreerde afvalverwerkingsmethodes en -installaties toch wel zijn. Diezelfde firma's vonden het blijkbaar wel al heel wat moeilijker om zelf ook een beetje milieuvriendelijk te zijn: brochures en folders, meestal op dik en blinkend wit papier waren er bij honderden te krijgen. Na lang zoeken vonden we toch nog een op kringlooppapier gedrukte brochure. Eén bepaalde firma vond het zelfs nodig om wegwerpaanstekers uit te delen. Milieu is dus ook 'big business' geworden. De bescherming van het leefmilieu wordt door bepaalde mensen als alibi

gebruikt om grof geld te verdienen, terwijl diezelfde mensen meedoen aan de vervuiling en de vernietiging van datzelfde leefmilieu.

Wie ook present was in Utrecht, is Max Milieu. Deze jonge heer is in Nederland al een tijdje bekend met de leuze: "Schadelijke stoffen: hou ze apart". Max Milieu is een gezamenlijk project van de provincies Drente, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland, Limburg en Openbaar Lichaam Rijnmond. Via een voorlichtingskampanje met affiches, folders en krantjes probeert Max Milieu de bevolking te stimuleren om voorzichtig te zijn met huishoudelijke chemicaliën en deze na gebruik niet zo maar in de vuilnisbak of de vrije natuur te deponeren. Vele Nederlandse gemeenten hebben dan ook een depot voor de inzameling van chemische afvalstoffen uit huishoudens en kleine bedrijven: restjes verf, oude medicijnen, lege batterijen, oude cosmetika, restjes lijm, fotochemicaliën, vervuilde oplosmiddelen, afbijtmiddelen, restanten bestrijdingsmiddelen, afvalolie, kwikthermometers, enz.; allemaal afvalprodukten die in Vlaanderen nog in de grote massa verdwijnen.

DS

* CADE vraagt de Europese Commissie dringend maatregelen te treffen i.v.m. de export van pesticiden van de Europese Gemeenschap naar de Derde Wereld.

De CADE groepeerde een aantal internationale verenigingen w.o. het Europees Bureau van Verbruikersverenigingen (BEUC), het Europees Bureau voor milieuzaken (EEB), Pesticiden Aktie Netwerk (PAN), ICDA, HAI, IOCU, SAN, enz...

Op het seminarie over de export van schadelijke produkten van de Europese Gemeenschap naar de Derde Wereld, georganiseerd door het EEB op 19 december 1985, is een verklaring van de CADE goedgekeurd door een ruime waaier milieu-, verbruikers- en ontwikkelingsverenigingen. Het is nu hoog tijd dat de Europese Commissie tot actie overgaat. De CADE wil binnen de komende zes maanden een aktie los weken bij de Europese instellingen: de Commissie moet onmiddellijk naar buiten komen met de reglementering i.v.m. de export uit en de import naar de Europese Gemeenschap van bepaalde gevaarlijke chemische stoffen. Het Nederlandse voorzitterschap van de Raad moet een eerste discussie organiseren i.v.m. het voorstel van de Commissie aan de milieuraad van 6 maart a.s. in Brussel en het Europees Parlement moet opnieuw druk uitoefenen op de andere instellingen.

(Meer inlichtingen bij E. Klatte, EEB, Vautierstraat 29, 1040 Brussel; de slotverklaring "Cleared for Export" is te verkrijgen bij PAN, Bollandistenstraat 22, 1040 Brussel, door storting van 270 fr. op rek.nr. 001-1281189-89).

* Het WWF richtte begin december '85 een memorandum van de Natural Resources Defense Council aan staatssekretaris Kempinaire (ontwikkelingssamenwerking). Deze vereniging wil de beslissende instanties van de nationale en internationale financiële instellingen ervan overtuigen geen geld te besteden aan ontwikkelingsprojecten die het leefmilieu en de inheemse bevolking van de Derde Wereldlanden schaden. M.a.w. vragen zij instellingen zoals de Nationale Bank, het Europees Ontwikkelingsfonds en de besturen voor ontwikkelingssamenwerking geen enkel projekt aan te vatten zonder voorafgaandelijke studie over de milieu-effecten. Al te veel zgn. ontwikkelingsprojecten zijn fataal voor de natuur en bevorderen aldus de onderontwikkeling. Zo worden b.v. per jaar 11 miljoen ha. tropisch regenwoud gerooid, terwijl 50% van al de dieren en planten hier huizen. Men schat dat door deze achteruitgang van het regenwoud ongeveer een miljoen soorten in gevaar zullen geraken.

De lidstaten van de Wereldbank en andere multilaterale ontwikkelingsbanken moeten hun beleid veranderen om 1) de structuur en de werkwijze van deze instellingen te hervormen, 2) planning en financiering van projecten te voorkomen die

het leefmilieu aantasten en schade berokkenen aan inheemse bevolking die in of nabij het grondgebied van het geplande projekt wonen, 3) projecten te bevorderen die het milieu van de inheemse bevolking beschermen en bewaren, en 4) de participatie van de lokale bevolking en aangepaste niet-goevernementeel organisaties toe te laten in de ontwikkelingsplanning.

* 1987: Europees Jaar van het Leefmilieu (E.Y.E.: European Year of the Environment).

Het EEB schreef een brief aan de Europese Commissie als inleiding van een gesprek met directeur-generaal Fairclough met een eerste reactie op dit projekt.

Eerst en vooral feliciteert het Europees Bureau voor Milieuzaken de Europese Commissie met het initiatief in 1987 een Europees milieujaar te houden, met het doel de praktische toepassing van de basisprincipes van het Europees milieubeleid te bevorderen; d.i. de preventieve benadering en de integratie van milieu-eisen in de planning en de uitvoering van het beleid en akties op economisch en sociaal vlak, terwijl terzelfdertijd aandacht wordt geschonken aan de nieuwere opvattingen van de Europese Raad, namelijk de bijdrage die het milieubeleid kan brengen tot de economische groei en het creëren van tewerkstelling. Ten tweede benadrukt het EEB een punt van de Europese Raad, dat "de Commissie en de Ministerraad een inspanning moeten leveren om er zeker van te zijn dat de komende jaren gekenmerkt worden door een betekenisvolle vooruitgang in de aktie van de Gemeenschap voor de milieubescherming in Europa en de rest van de wereld".

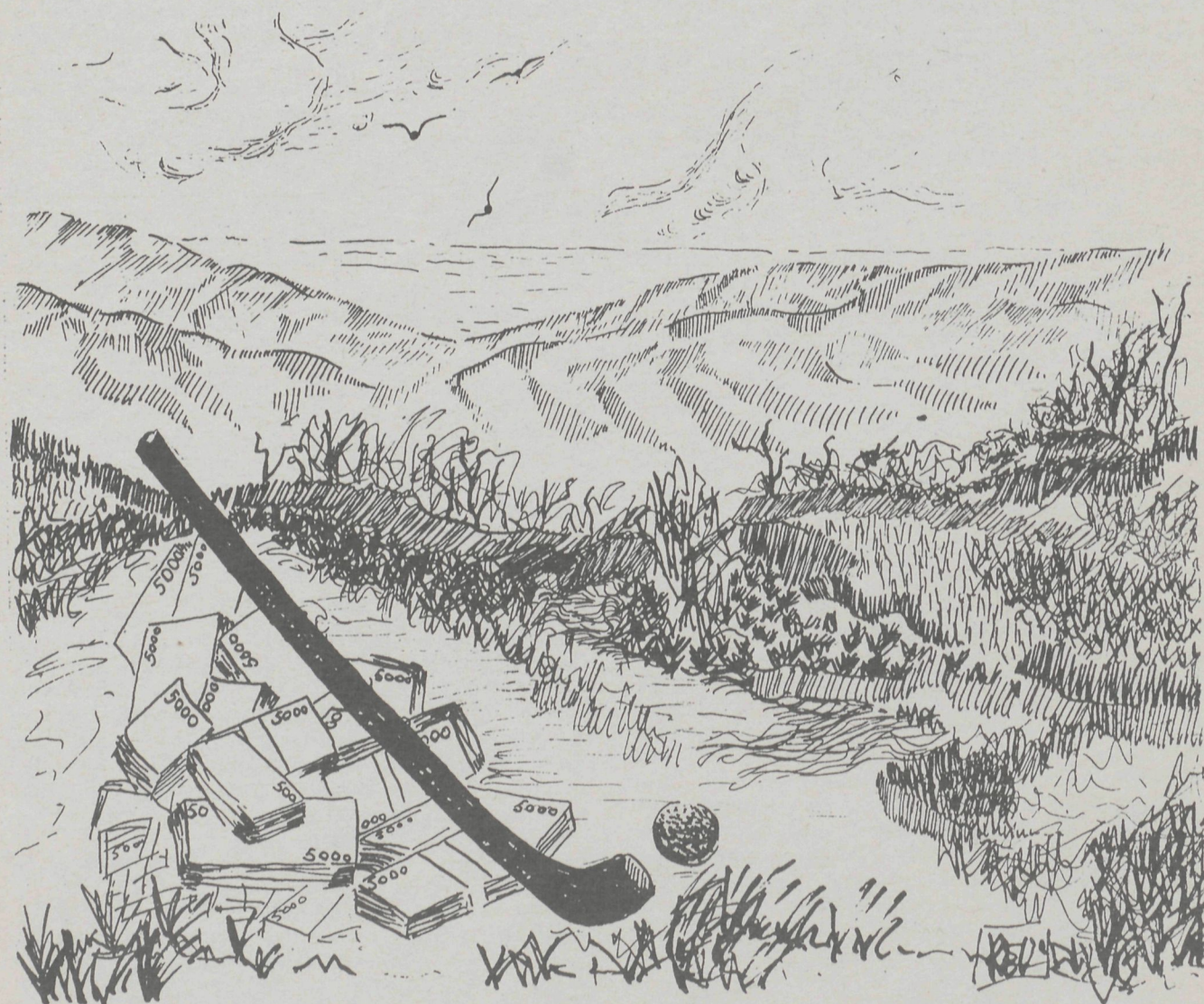
De Europese Ministerraad zou het Milieujaar inderdaad het best vieren door eindelijk een aantal hangende dossiers i.v.m. milieubescherming aan te pakken. Ten derde stemt het EEB in met de Commissie dat een doorgedreven milieu-aktie enkel mogelijk is met de aktieve en positieve medewerking van zowel regeringen en parlementen als van verenigingen, belangengroepen, en vooral van de individuele burgers.

Het EEB wil tenslotte de middelen verkrijgen om seminars te organiseren over thema's die van belang zijn voor de ontwikkeling van een Europees milieubeleid, zoals het Vierde aktieprogramma van de E.G. 1987-1991, landbouw en leefmilieu, ontwikkeling en leefmilieu, energie en leefmilieu (CO₂-probleem), enz...

Het EEB is ook van oordeel dat het zetelen in de stuurgroep van de E.Y.E. het enige middel is om volledig geïnformeerd te blijven over alle initiatieven en om in de mogelijkheid te zijn om konstruktief mee te werken aan de voorbereiding en de uitwerking van de projecten.

Lieve Grauls

EEN GOLF IN SCHAPEVACHT

Heeft Vlaanderen echt een nijpend tekort aan golfterreinen ? In ieder geval wordt sedert enkele jaren vrij intensief aan promotie van de golfsport gedaan. Op verschillende plaatsen duiken plannen voor nieuwe golfbanen op: de meest bekende projekten vallen in de duinweiden achter het Zwin (Kleyne Vlakte) te Knokke, de Houtsaegerduinen te De Panne, het Munckbos te Zottegem, het Kasteelpark te Petegem, de Scheldemeersen in Oudenaarde en het Floordambos te Melsbroek. In het Rinkvengebied te 's Gravenwezel en de Schijnvallei te Wommelgem werden reeds enkele jaren geleden golfterreinen aangelegd.

Demokratisering

De Koninklijke Belgische Golf Federatie telt op dit ogenblik 18 clubs als leden. In Vlaanderen liggen die golfbanen in Keerbergen, Duisburg, Kapellen, 's Gravenwezel (Rinkven), Wommelgem (de Schijnvallei), Knokke, De Haan, Petegem en Houthalen. Deze organisatie fungeert in feite als een soort golfbond en richt officiële wedstrijden in. In België zou de sport door ongeveer 10.000 mensen beoefend worden, waarvan de helft in Vlaanderen. Een volledig golfterrein met achttien "holes" beslaat een gemiddelde oppervlakte van vijftig hektaren en geeft bij een volledige bezetting van het speelschema dagelijks 450 spelers de mogelijkheid om de sport te beoefenen. In de praktijk kan een club 1000 tot 1500 leden die regelmatig spelen, bedienen. Het zijn alle strikt private clubs, met jaarlijkse lidgelden van 20.000 tot 100.000 fr. Alhoewel de totale capaciteit op het eerste zicht nog zou moeten volstaan, zou er een wachtlijst van 10.000 mensen bestaan; iets wat toch moeilijk kan aangenomen worden. Met het motief van "demokratisering" van de golfsport, dringt de Golf Federatie, vooral langs haar leden om, aan op de aanleg van bijkomende golfterreinen voor het brede publiek, zogenaamde "public courses". Een vroeger plan van de Van-Clé-stichting (1977) voor de oprichting van één publieke golfbaan per provincie bleef op de ontwerptafel. De laatste jaren grijpt men bij het schatten van de behoefte aan golf faciliteiten terug op één enkele in 1981-1982 bij het Interfakultair Centrum voor Management van de Rijksuniversiteit Gent uitgevoerde studie. Dit "Onderzoek naar de mogelijkheden tot ontwikkeling van de golfsport en de commerciële haalbaarheid daarvan voor de groep ABC-Candries" onderzocht de potentiële markt voor de sport en stelde een rudimentaire strategie op om als privé-groep de golfsport te promoten, met beschrijving van de technische en juridische moeilijkheden. Men besluit tot een groeiende belangstelling voor de golfsport door o.m. te verwijzen naar sociologische studies over sportbeoefening in het algemeen (Claeys, Sociologisch Onderzoeksinstituut te Leuven, 1975 en 1980 in opdracht van BLOSO). De gegevens over de golfsport zelf waren echter paradoxaal genoeg in deze studie nog niet verwerkt. Men wees anderzijds ook op de relatieve toename van de beoefening van individuele sporten. Aan de hand van steekproeven definieerde men een profiel van de potentiële golfspeler en kwam men tot schattingen van het geïnteresseerde publiek: 1,1% van de totale Vlaamse bevolking (63000 mensen) zou op grond hiervan directe interesse in de golfsport tonen; 2,4% van de bevolking (130.000 mensen) zou een afwachtende houding aannemen. Dit werd vertaald in streefcijfers: één publieke golfcourse per 500.000 inwoners op korte termijn naar analogie met Nederland; één per 250.000 inwoners op middellange termijn (22 terreinen), waarbij men ook denkt aan de minder actief geïnteresseerde populatie. Op lange termijn wordt zelfs de aanleg van 44 golfterreinen vooropgezet.

Twintig nieuwe golfterreinen

In een antwoord op een recente vraag (9 juli 1985) in de Vlaamse Raad in welke gebieden nog golfterreinen met minimaal 40 hektaren aangelegd

kunnen worden, stelde gemeenschapsminister Akkermans dat dit binnen de recreatie- en woongebieden op het gewestplan kan, voor zover dit met de plaatselijke ordening strookt. Hij deelde mee dat de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (AROL) een studie naar de lokalisatiemogelijkheden voor golfterreinen in Vlaanderen uitvoert. Daarbij zou zeker rekening gehouden worden met de aard van de gebieden zoals zones voor openbaar nut en gebieden met een tijdelijke bestemming zoals zandwinnings-, opspuitings-, stort- en ontgrindingsgebieden, waarvan de nabestemming recreatie zou kunnen zijn. Dit standpunt beperkt dus in feite in belangrijke mate de inplantingsmogelijkheden. Bij nadere navraag bij AROL blijkt de nota 20 projecten te voorzien, toevallig of niet hetzelfde richtcijfer als dat uit de studie voor de groep ABC-Candries voor de ontwikkeling van de golfsport op relatief korte termijn. Er blijken wel vragen te bestaan rond de effectieve uitvoerbaarheid van dit plan, dat zelfs door sommigen als een "alibi" voor de uitwerking van één bepaald golfterrein in de omgeving van Hasselt voorgesteld wordt. Deze "beleidsvoorbereidende studie" zou ook een aantal algemene voorwaarden voor de inplanting van golfterreinen bevatten. Blijkbaar stelde men zich bijzonder voorzichtig op: kabinetschef Van Eetvelt sprak zelfs van een "voor-voorontwerp" (sic). Mogelijke inplantingsplaatsen verkregen nog helemaal geen definitief karakter. Hij wees wel op de duidelijke behoefte aan golfterreinen en de noodzaak vanuit de overheid "iets voor de golfsport" te doen.

Het verleden

Nochtans zouden de projectvoorbeelden uit de laatste jaren tot enige voorzichtigheid moeten leiden. De aanleg van een golf in Rinkven te 's Gravenwezel gebeurde na een voor de milieubeweging waarschijnlijke procedurefout. Nadat o.m. Red de Voorkempen in de zeventiger jaren had kunnen beletten dat doorheen dit gebied een duwvaartkanaal aangelegd werd, scheen er een consensus te bestaan op elk bestuurlijk niveau (gemeenteraad, Bestendige Deputatie, en Regionale Commissie van Advies voor Ruimtelijke Ordening) deze zone de bestemming van bos- en landschappelijk waardevol landbouwgebied te geven, hetgeen ook gebeurde in het ontwerp-gewestplan Antwerpen (1976). In het definitieve gewestplan (1979) bleek de bestemming al dan niet plots tot golfterrein veranderd. Het is steeds een open vraag gebleven waarom minister Akkermans erelid van de International Golf and Country Club werd.

De Schijnvallei te Wommelgem was een oud landbouwschap ten oosten van Antwerpen op minder dan 10 kilometer van het stadscentrum. Dit "vergeten oud landbouwgebied" ontleende zijn hoge botanische waarde aan het voorkomen van hooilanden met typische kruiden van de Kempische beekdalen (knolsteenbreek, adderwortel en verschillende orchideeën-soorten), kleinere bossen tussen deze hooilanden in met een hoge ekologische rijping en een rijkere plantengroei, bomenrijen en houtwallen. In dit op het gewestplan erkende natuurgebied (2,5 à 3 km lang met een breedte van 250 m aan beide oevers van de Grote Schijn) werd in de meest interessante gedeelten een golf-

terrein aangelegd met een aantal ingrepen (reliëfwijzigingen, inzaaien van gras, frequenter maaien en drainagewerken), die geleid hebben tot een snelle ekologische achteruitgang. Ondanks een klasseringsprocedure werd de golf toch uitgebouwd.

Natuurgebieden

Praktisch alle recente projecten situeren zich in natuurgebieden of waardevolle landschappen. Het meest bekende is het plan voor een tweede golf te Knokke in het oude vliegplein of de Kleyne Vlake, een onderdeel van het gerangschikte landschap van de Zwinbosjes. De gemeenteraad van Knokke-Heist gaf reeds in februari 1985 haar principiële goedkeuring aan de plannen van de plaatselijke immobielmaatschappij, de NV Compagnie Immobilière du Zoute. Na een mislukte poging langs een algemeen plan van aanleg een golf, naast verschillende verkavelingen en een marinahaven, in de Zwinbosjes mogelijk te maken, probeert men nu een afwijking van het rangschikkingsbesluit van 9.2.1983 te bekomen dat de werken langs een achterpoortje toch juridisch mogelijk zou maken. Dit probleem is geëvolueerd tot een soort test-case over de waarde en de draagkracht van een rangschikkingsbesluit als instrument voor het behoud van het natuurlijk en cultuurhistorisch of landschappelijk patrimonium. Het is duidelijk dat elke bestemmingswijziging in dit gebied door talrijke projektontwikkelaars in Vlaanderen aangegrepen zou worden om smeuulende recreatieplannen in natuurgebieden allerhande te gaan motiveren. In het zog van het golfproject te Knokke dook er in 1984 overigens één op in de Houtsaegerduinen in De Panne, eigendom van de familie Houtsaeger, tevens vertegenwoordigd in het schepencollege van De Panne. Een gaaf duingebied met uiterst zeldzame planten als moerasgamander, zeer zeldzame plantengemeenschappen als de knopbiesgemeenschap en een hoge ornithologische waarde zowel voor broedvogels als voor doortrekkers. Gelukkig was dit projekt, o.m. door een gebrek aan financiële middelen, een kort leven beschoren.

In het bestaande, gerangschikte golfterrein te Knokke, met oudere duinen, bemerkt men op enkele jaren tijd een duidelijke achteruitgang in de natuurwaarden, ten gevolge van een recent veranderd maaibeheer. Deze al te frequente maai-beurten, waarin ook de roughs betrokken worden, geven aanleiding tot het verdwijnen van typische mos- en korstmosvegetaties (kladonia en duinsterjesmos). Dit veranderde beheer lijkt niets te maken te hebben met de uitoefening van de golf-sport.

Plannen

In Zuidoost-Vlaanderen bestaan er verschillende projecten: de aanleg van een golfterrein in het Kasteelpark Delacroix d'Ogimont te Petegem leidde tot het verdwijnen van vochtige hooilanden tussen afgesneden Scheldearmen. Er wordt nu een uitbreiding van de golf in het omwille van cultuurhistorische waarden gerangschikte gedeelte van het Kasteelpark gepland. Na onderhandelingen met Monumenten en Landschappen zou er een kompromis bereikt zijn, waarbij mits inspraak in het beheer van het park, een uitbreiding van de

golf zou toegelaten worden.

Een tweede projekt wordt voorgesteld door het gemeentebestuur van Oudenaarde (Schepen Santens), een publieke golf-course in de Schelde-meersen, opgespoten terreinen met hoog opgeschoten wilgen. Tegen dit initiatief lijken er geen fundamentele bezwaren te bestaan.

De kaarten liggen duidelijk anders voor de Munckboshoeven te Velzeke. De Munckboshoeven werden in 1974, omwille van de bedreiging van verkavelingen en de aanleg van een hippodroom, gezien de hoge waarde van dit zeer oude landschap met meidoornhagen, struwelen en abdijhoeven, gerangschikt. In 1983 diende de NV Patrine uit Meulebeke een aanvraag in voor een golfterrein, dat door de Koninklijke Kommissie voor Monumenten en Landschappen in augustus 1983 negatief geadviseerd werd.

Bijzonder aktueel tenslotte is het plan voor een golf en een kamping in het Floordambos te Melsbroek op het Kasteeldomein. De ruimtelijke ordening van het gebied werd niet door gemeentelijke plannen van aanleg geregeld. Het gewestplan onderscheidde in het domein, een onderdeel van het grotere Floordambos (155 ha), telkens ongeveer 20 ha landbouw-, bos- en parkgebied. Het oude eikenbos met veengebieden en een rijke kruidenlaag werd recent (6.6.1985) samen met een gedeelte van de akkers voorlopig gerangschikt. Samen met de Werkgroep Leefmilieu en Verkeersveiligheid Melsbroek dringen ook landbouworganisaties aan op een rangschikking, die de plannen van de "Brabantse Golf" in principe onmogelijk zou maken. Het projekt zou ook een gedeeltelijke ontbossing betekenen en het bos aantasten in zijn mogelijke sociale functie.

Vaststellingen

Zowat elk projekt valt in een waardevol gebied. Derhalve stellen de Westvlaamse milieu- en natuurbehoudsgroepen, actief binnen de Bond Beter Leefmilieu vast dat:

-de promotie van de golfsport op enkele jaren tijd tot verschillende nieuwe projecten geleid

heeft. Hierbij wordt vooral gesteund op één enkele studie met een overdreven marktprognose. Zonder de inspanningen om een sporttak te promoveren op zichzelf in vraag te stellen, lijkt het toch al te verregaand deze prognose, die op korte termijn om 20 nieuwe golfterreinen in Vlaanderen vraagt, zomaar tot een beleidsdoelstelling te willen verheffen. Het vooropzetten van 20 nieuwe inplantingsmogelijkheden in een voorontwerp, dat als studiedokument bij AROL uitgewerkt wordt, schijnt in die richting te wijzen.

-gemeenschapsminister Akkermans in een antwoord op een vraag in de Vlaamse Raad de inplanting van golfterreinen enkel in recreatie- of woongebieden aangeduid op de gewestplannen ziet, of op terreinen met een voorlopige bestemming en recreatie als nabestemming.

-deze beleidsoptie echter in schril contrast staat met de konkrete gang van zaken, zoals de realisatie van golfterreinen in natuurgebieden als Rinkven te 's Gravenwezel en de Schijnvallei te Wommelgem. Praktisch alle voorstellen slaan op soms zelfs gerangschikte natuurgebieden of landbouwgebieden met landschappelijke waarde (het Munckbos te Velzeke). Het vooropschuiven van deze plannen toont eens te meer dat het gewestplanstatuut van natuurgebied of zelfs een rangschikking als landschap niet zonder discussie kan hardgemaakt worden. In een aantal van de voorgestelde gebieden (Kleyne Vlakte, Munckbos, Floordambos) zijn golfterreinen omwille van de ekologische en/of landschappelijke waarden zo goed als uitgesloten.

-deze golfterreinen ongetwijfeld voor de verschillende eigenaars een noodoplossing vormen om hun gronden die met een groenbestemming of klassering, naar moderne inzichten van ruimtelijke ordening, financieel zwaar gehypothekeerd worden, toch nog te valoriseren. Dit lijkt ongetwijfeld het geval voor de tweede golf te Knokke en de Munckboshoeven.

-het argument als zouden bepaalde natuurwaarden van een uitbating als golfterrein kunnen profiteren, in de realiteit niet opgaat. Oude golfterrei-

nen o.m. aan de kust bevatten inderdaad nog waardevolle natuurelementen, zoals fraaie duingraslandvegetaties, die in onbeheerde duingebieden ten gevolge van overwoekerend struikgewas ontbreken. De golf formule biedt evenwel geen enkele waarborg voor een weloverwogen doelgericht beheer. Hiervan getuigt de recent veroorzaakte natuurschade in het bestaande golfterrein te Knokke en de vegetatiewijzigingen door ontwatering in de Schijnvallei.

-dit probleem van ruimtelijke ordening omwille van het ruimte-innemend karakter van golfterreinen (20 golven = 1000 ha) de gemeentelijke dimensie overschrijdt. In de reeds beperkte open ruimte in Vlaanderen kan er dus geen sprake zijn van een onbeperkte uitbouw van een dergelijke sport. Zowel vermindering van landbouwareaal als van natuurgebied moeten voluit in rekening gebracht worden.

Over een beleidsnota inzake golfterreinen moeten zowel landbouw- als natuurbehoudsinstanties als de Hoge Raad voor Natuurbehoud geraadpleegd worden in een vroeg stadium. Geen enkel natuurgebied kan hiervoor echt in aanmerking komen: projecten in erkende natuurgebieden moeten met klem afgewezen worden.

Dirk Vogelaers

EEN GOLF IN SCHAPEVACHT

CONSERVATION AWARDS

De "Conservation Foundation" is een internationale stichting voor bescherming van natuur en het behoud van het patrimonium. De enige activiteit van deze vereniging is de uitreiking van de Conservation Awards. Deze vereniging ontstond 4 jaar geleden in Londen (Supported by Ford Motor Company Limited) doch is sinds vorig jaar internationaal gaan werken. Voor België werd de Werkgroep Molenzorg Zuid-Limburg verkozen als laureaat 1985. Doel van deze werkgroep is de strijd aan te binden tegen het aftakelen van het rijke erfgoed dat Zuid-Limburg aan watermolens heeft (een 40-tal!).

Oostenrijk stelt zijn ekologisch-elektrische bromfiets voor en Frankrijk komt met "Orgambideska col libre" (aktie ter bescherming van de doorgangsroutes van trekvogels in de Pyreneeën). Nederland heeft het restauratieproject van de Dierense toren en Spanje neemt deel met het Asturisch Fonds (strijd voor behoud van de bruine beer in de Cordillera Cantabrica). Zwitserland is vertegenwoordigd door een project voor behoud van het Binnadal en tenslotte Groot-Brittannië met een project voor houtskool als brandstof.

MDP

NOOIT MEER BHOPAL !

Op 3 december 1985 was het precies één jaar geleden dat in Bhopal de grootste industriële catastrofe aller tijden plaatsvond. 2500 mensen vonden hierbij de dood; bijna 200.000 raakten gewond en ca 50.000 mensen hielden er een blijvend lichamelijk letsel aan over. Elke dag bezwijken er nog mensen ten gevolge van de ramp. In Bhopal werd in de nacht van 2 op 3 december 1985 de ramp herdacht door 2500 drie meter hoge stropoppen te verbranden. Iedere pop stelde een slachtoffer van de ramp voor. Dinsdag 3 december lag de 700.000 inwoners tellende Indiase stad volledig lam door een algemene staking als teken van rouw. Ook in eigen land werd de ramp herdacht. De "Aktiegroep Nooit meer Bhopal - Vlaanderen" overhandigde haar eisen aan de direktie van Union Carbide Benelux te Antwerpen. Zij vraagt dat U.C. de volledige verantwoordelijkheid op zich neemt en de slachtoffers een passende vergoeding betaalt. De aktie kaderde in een net van wereldwijde akties die bij alle vestigingen van U.C. op 3 december werden gehouden.

JV

LEEFMILIEUDIENSTVERLENING

Het technologisch instituut K.VIV organiseert op 28 mei 1986 een studiedag over onderzoek en dienstverlening in Vlaanderen t.b.v. het leefmilieu. Laboratoria, onderzoekscentra, bedrijven en studieburelen in Vlaanderen wordt de kans geboden om hun mogelijkheden tot dienstverlening in de leefmilieu-sektor aan een breder publiek kenbaar te maken. Deze studiedag wordt ingericht ten behoeve van iedereen die actief betrokken is met de chemische en technologische aspecten van de milieuverontreiniging. Mogelijke topics voor geïllustreerde voordrachten (max. 15 min.) en posters zijn zowel metingen en controles als technologieën m.b.t. de preventie en sanering van lucht-, water-, en bodemverontreiniging.

De studiedag richt zich tot deelnemers en geïnteresseerden uit de bedrijfswereld, de overheidssectoren, het onderwijs en de leefmilieugroeperingen. Meer inlichtingen en inschrijvingsformulieren (voor 15 februari 1986) zijn te verkrijgen bij het sekretariaat K.VIV, Jan van Rijswijcklaan 58, 2018 Antwerpen. (Tel.: 03/216.09.96).

HB

NATUURBESCHERMINGSDAGEN IN HET WESTDUITSE WURZBURG

Op 6, 7 en 8 juni 1986 organiseren de grootste Duitse natuurbeschermingsverenigingen én de verbruikerscentrales een grootse natuurbeschermingsdag. Doel is de natuurbehoudsbeweging voor media en bevolking zichtbaar te maken, en te discussiëren over de te volgen strategie voor de volgende jaren. Verder wil men een halt toeroepen aan de voortschrijdende landschapsverminking en de verdere vernietiging van flora en fauna. Thema van de "Umweltdag" werd dan ook treffend gekozen: "Ja zum Leben, Mut zum Handeln !".

Informatie bij Geschäftsstelle des Deutschen Umwelttages 1986, Kalkuhlstr. 24 te 5300 Bonn 3 (B.R.D.).

DV

INDUSTRIELE ARCHEOLOGIE

De VVIA (Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie) realiseerde onlangs een brochure waarin kort wordt uitgelegd wat industriële archeologie is, en waarin de verschillende aspecten van de werking van de vereniging worden voorgesteld. Er wordt tevens een overzicht gegeven van de beschikbare reizende tentoonstellingen, vormingsprogramma's, enz... Geïnteresseerden kunnen de brochure bekomen door 2 postzegels van 12 fr. te zenden aan: Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie, Postbus 30, Postkantoor Maria Hendrikaplein, 9000 GENT - 12.

HL

DE DELTA VAN ZUID-WEST NEDERLAND

De deltawerken zijn bijna voltooid. Op natuurhistorisch én landschappelijk gebied heeft dit project met zijn immense kunstwerken heel wat veranderingen veroorzaakt. Nochtans blijft er nog veel biotoop over, soms werden nieuwe gebieden gevormd. Natuurbescherming, vissers, landbouwers, en overheid zullen nu moeten beslissen hoe Zuidwest-Nederland er de volgende eeuwen zal moeten uitzien.

In het kader van deze cruciale keuze organiseert Delta-overleg een symposium waar alle partijen aan bod kunnen komen: er zijn toespraken door enkele burgemeesters, minister Braks, Rijkswaterstaat, gedeputeerden, P. Nijhoff en tevens een forum-diskussie.

Het symposium gaat door op 6 februari 1985 in Hotel Goeederie, Stationsplein Roosendaal (aanvang 10.00 uur).

DV

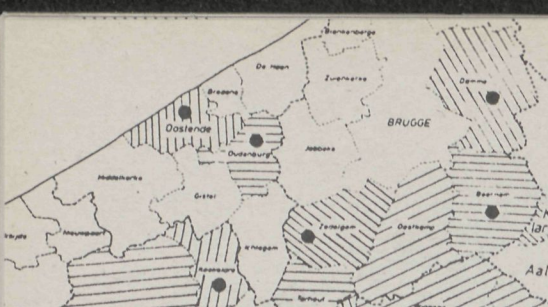
NEUSHOORNS BEDREIGD

W.W.F. doet een oproep aan de eerste ministers van Singapore, Noord- en Zuid-Korea om de handel in hoorns van neushoorns stop te zetten. Sedert 1970 is het neushoornbestand met 72% gedaald.

Daarmee wordt de neushoorn één van de meest bedreigde zoogdieren op aarde. Hoofdoorzaak is de grote vraag naar hoorns, die worden gebruikt voor "medische" doeleinden.

HL

WESTVLAAMSE DAG VAN DE NATUUR

Op 23 november ll. organiseerden een 19-tal Westvlaamse verenigingen een regionale werkdag. Met sukses overigens, want tal van projecten werden met veel enthousiasme uitgevoerd. Voor de uitwerking ervan werd beroep gedaan op de leden van de diverse verenigingen, maar ook (en dat is des te belangrijker !) via de media op ongeorganiseerde vrijwilligers. Wegbermen, spoorwegbermen, sluikstorten werden in diverse gemeenten aangepakt. Tevens werden er veel natuurbouwactiviteiten georganiseerd: bijvoorbeeld aanplant en herstel van houtwallen, hagen en heggen, hoogstamboomgaarden, stekken van knotwilgen in samenwerking met de plaatselijke landbouwers, graven van kikkerpoeltjes, enzovoort.

Met dit alles trachtten de verenigingen de bevolking én de beleidsverantwoordelijken te mobiliseren of te informeren rond kleinschalige natuurbeheersprojectjes die ten goede komen aan natuur en landschap (waarin de mens moet leven). Met deze provinciale dag werd tevens bewezen dat naast natuurbeleving en natuurstudie ook van natuurbeheer werk wordt gemaakt. DV

15 JAAR JEUGDAKTIE NATUURBESCHERMING EN LANDSCHAPSZORG

In 1971 startte de Stichting Leefmilieu, werkend onder de auspiciën van de Kredietbank, met de "Jeugdaktie natuurbescherming en landschapszorg". Tijdens de viering van de 15de uitgave van de Jeugdaktie, in de Belforthallen te Brugge, werden de verschillende doelstellingen van deze actie belicht. Niet alleen wordt het konkreet natuurbehoud in Vlaanderen financieel door de Stichting gesteund, maar werden en worden ook duizenden jongeren gestimuleerd om de handen uit de mouwen te steken in de natuur. Door hun actieve inzet krijgen jonge vrijwilligers meer ervaring

WAARDEVOLLE ZANDPUT TE MOL BLIJFT BEDREIGD

De streek rond Herentals en Mol staat bekend om zijn goede kwaliteit wit zand, onder andere noodzakelijk voor de productie van wit glas. Te Mol-Rauw zijn de sporen van deze industriële bedrijvigheid nog goed te zien in het landschap: 8 zandputten vormen grote waterpartijen. Eén van de zandputten is enorm interessant en in de laatste decennia heeft zich een rijk biotoop ontwikkeld: reigers, roofvogels, zeldzame waterplanten... het leeft en groeit daar uitbundig ! De Universitaire Instelling Antwerpen, departement biologie, publiceerde onlangs nog een studie waaruit duidelijk blijkt dat de put van Rauw niet mag worden aangetast door recreatie.

Maar de Molse gemeenteraad wil dit gebied laten deklasseren tot recreatiegebied. Een gigantisch recreatiepark waar het Zilvermeer maar klein bier bij is, zou tienduizenden toeristen aantrekken, zo oordeelt men. Vraag blijft, waarom weeral juist die ene interessante put ?

Vanuit diverse hoeken kwamen al reacties los: als eerste de V.M.P.A., die een heuse betoging organiseerde, maar ook de bewoners uit Rauw zelf, de J.N.M., de Hoge Raad voor Natuurbehoud Vlaanderen, B.N.V.R. en Natuur 2000. Allen willen het behoud van de zandput en drukken erop dat toeristische belangen niet mogen en kunnen primeren boven ekologische belangen. DV

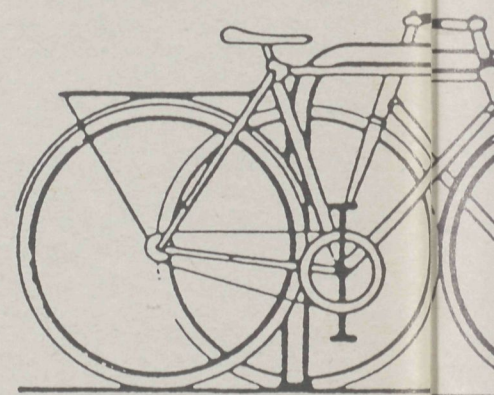
in natuurbeheerstechnieken en landschapsverzorging, bovendien worden ze gemotiveerd om zich in te zetten voor natuurbehoud. Hun inzet werkt tegelijk als een stimulans om onze beleidsverantwoordelijken te sensibiliseren voor de onvervangbare waarde van de natuur en om dus ook een aangepast en verantwoord natuurbeleid te voeren. Op de viering te Brugge werd ook de Jeugdaktie voor 1986 aangekondigd. Alle groepen van jongeren tussen 16 en 25 jaar die geïnteresseerd zijn, sturen voor 28/2/1986 een gedetailleerd dossier op naar de Stichting Leefmilieu, Kipdorp 11, 2000 Antwerpen, tel.: 03/231.64.48.

JV

GROEN LAND

De Federatie Leefmilieu Hageland (een koepelorganisatie van 13 aangesloten verenigingen) geeft sinds 1982 het tijdschrift "Groen Land" uit. Het blad verschijnt vier maal per jaar en verschaft o.a. een hoop informatie over het leefmilieugebeuren in het Hageland. Vanaf 1986 zal het beheer van "Groen Land" in handen worden genomen door een vaste redactieraad, om nog een betere kwaliteit van het blad te verzekeren. Geïnteresseerden kunnen zich abonneren door 150 fr. te storten op rekeningnr.

230-0290705-16 van de Federatie Leefmilieu Hageland, Pater Richard Vandewouwerstraat 25, 3280 ZICHEM-CENTRUM. HL

MEIDOORNHAGEN IN TIENEN

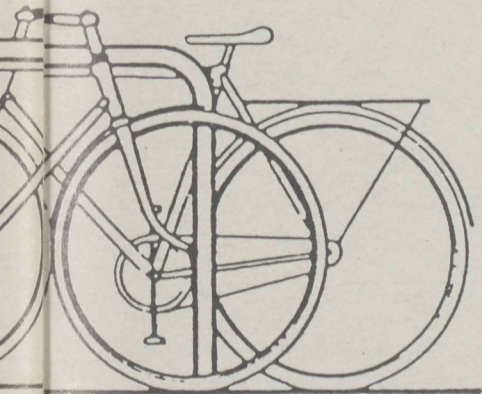
Een aantal inwoners van de gemeente Tienen hebben van het ministerie van landbouw een schrijven ontvangen waarin wordt gesteld dat hun meidoornhaag gerooid moet worden omdat deze besmet zijn door bacterievuur. Hierop heeft de leefmilieudienst van Tienen bij de heren ministers J. Lenssens en J. Pede geprotesteerd. In hun protest wijzen ze op twee zaken: 1) de staalname is slechts op 1 plant gebeurd, die positief werd bevonden; bijgevolg vindt de milieudienst het vernietigen van de volledige haag een te grote maatregel; 2) de milieudienst stipt verder het belang aan van meidoornhagen voor het landschap en het milieu. Deze lijnvormige landschapselementen zijn omwille van hun nut en hun cultuurhistorische waarde belangwekkende biotopen. JV

BRUSSELS GEWEST GEEFT TOE AAN DRUK VAN DIENST DER WEGEN

Op 29 oktober 1985 zette mevrouw Goor (staatssekretaris voor het Brusselse Gewest) haar handtekening onder de bouwtoelating voor het laatste stuk van de tunnels onder de Leopold II-laan.

Het betreffende bouwdoossier was nochtans niet volledig, en de vele vragen om verduidelijking werden nooit beantwoord. De Brusselse Raad voor het Leefmilieu (B.R.A.L.) protesteert met klem tegen deze gang van zaken, aangezien de bouwvergunning werd afgeleverd zonder de wettelijke voorschriften te respecteren.

HL

FIETSEN IS TERUG 'IN' IN LIMBURG

Het ijzeren ros, als milieuvriendelijk en goedkoop alternatief voor het dure autorijden, geniet steeds meer belangstelling in Limburg. Het is echter jammer, aldus de Vereniging voor Streekontwikkeling Noord-Limburg, dat de veiligheid van deze langzame weggebruiker steeds meer in het gedrang komt.

Daarom probeert deze vereniging krachtens het onderzoek "Regionale fietspadenplanning" meer inzicht te krijgen in het intergemeentelijk fietsverkeer in de regio Noord-Limburg, en tracht zij er de knelpunten en de tekorten van te achterhalen. Voor meer informatie i.v.m. dit projekt: Streekontwikkeling Noord-Limburg, Oud Gemeentehuis, Dorp 30, 3582 Neerpelt, tel.: 011/64.02.09.

RS

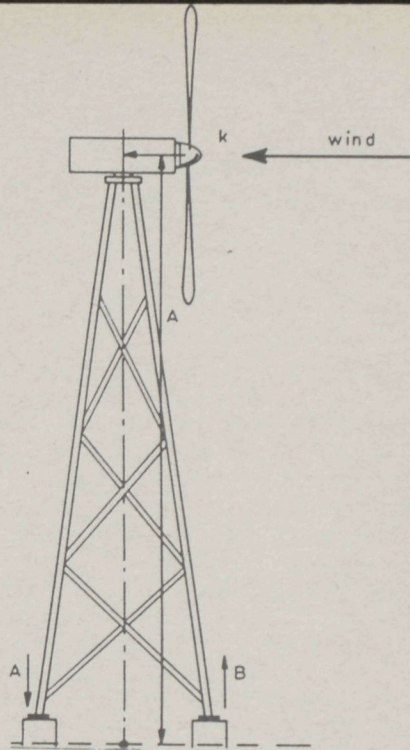
VOGELVANGERS

De Stichting Mondiaal Alternatief (sektie Ekologische en Economische Betekenis van Vogels) verzoekt om medewerking voor een vogelbeschermingsinitiatief. Waar gaat het om? Wel, sinds 6 april 1981 zouden de lidstaten van de Europese Gemeenschap de zogenaamde vogelrichtlijn in hun nationale wetgeving moeten opgenomen hebben. Het is een minimale vorm van bescherming en analoog met artikel 14 van die richtlijn mogen de lidstaten betere beschermingsmaatregelen uitdokteren en toepassen.

Knelpunt hier zijn de elementen die in bijlage IV van de vogelrichtlijn voorkomen: strikken, lijn, haken, lokvogels, bandopnemers, explosieven, netten, vallen, verdovend lokaas en nog meer van dat "moois". Allemaal attributen dus om vogels uit de natuur weg te vangen en ze als een economisch goed te verhandelen.

Mondiaal Alternatief vraagt uit te kijken naar winkels, shops, enz. die dergelijk tuig verhandelen. Informatie kan u kwijt bij Mondiaal Alternatief (EEBV), Postbus 1187, 5602 BD Eindhoven, NEDERLAND.

DV

WINDMOLENPARK TE ZEEBRUGGE

Wellicht zag u in Zeebrugge reeds de reuze-windmolen staan. Deze Windmaster levert 175 kilowatt en zorgt vanaf een windsnelheid van 4 à 5 meter/sekonde voor de energievoorziening van het enorme sluizencomplex én de sluisgebouwen. Wanneer de windsnelheid in de buurt komt van 15 meter/sekonde kunnen overschotten zelfs in het gewone elektriciteitsnet worden gepompt. Een geslaagd experiment dus.

Vandaar dat het ministerie van openbare werken in samenwerking met de Dienst Wetenschapsbeleid, onder supervisie van de Maatschappij voor Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ), heeft beslist om 23 windmolens te plaatsen. Samen zullen die bij gemiddelde wind zorgen voor 4,8 megawatt. Ze zullen vlakbij de LNG-terminal staan (oostelijke strekdam), maar wel zo dat de horizontvervuiling miniem blijft. Nou ja, de strekdam verknoot het zee panorama sowieso, dus die molens hadden er ook bij gekund. Voor zeevogels kunnen die molens wel een probleem gaan vormen. Deze trekken namelijk langsheen de kustlijn. Dit probleem zou naar verluidt nog onderzocht worden (geen verlichting,...).

DV

berichten

Vlaams kongres verkeersveiligheid-verkeersleefbaarheid: kongresresoluties; 13 blz.; 1985; VTB-VAB, Sint-Jakobsmarkt 45-47, 2000 Antwerpen, tel. 03/234 34 34; gratis.

Bevat een aantal standpunten over de aanpak van verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid en het te volgen verkeersbeleid gedurende de komende jaren in Vlaanderen.

RMLZ-dokumentatiemap landschapsonderzoek 13; 75 blz.; 1985; A.R.O.L., Bestuur Monumenten en Landschappen, Belliardstraat 14, 1040 Brussel, tel. 02/513 99 20; 100 fr., rek.nr. 000-2001776-84.

Bevat de artikels "Nieuwe inzichten in verband met boomverzorging" (A. De Haeck & P. Geeroms) en "Visuele landschapsevaluatie en socio-kulturele achtergrond: een internationale vergelijking van Derde Wereld-landen" (W.E.J. Tips).

Uit de waanzin: een veiligheidsplan voor Europa; 132 blz.; 1983; SEVI, Grasmarkt 105 bus 47, 1000 Brussel, tel. 02/513 58 50; 127 fr., rek.nr. 870-0060204-30.

SP-standpunten i.v.m. de opstelling van kernwagens in Europa en een beschrijving van een Europees veiligheidsplan.

Mest: van tekort naar overschot; 56 blz.; 1985; Stichting Bio-Wetenschappen en Maatschappij, Leiden; verkrijgbaar bij Natuur en Techniek, Postbus 415, NL-6200 AK Maastricht, tel. 00/31/43/25 40 44; 170 fr.

Behandelt het de laatste jaren ontstane probleem van mestoverschot, een gevolg van de bio-industrie, dat bodem, lucht en water ernstig kan vervuilen.

99 reservaten in beheer van B.N.V.R.; Jan Heyvaert; 112 blz.; 1985; B.N.V.R., Vautierstraat 29, 1040 Brussel, tel. 02/648 37 46; 140 fr., 068-0847200-29.

Brochure met een korte beschrijving van de 99 door de Belgische Natuur- en Vogelreservaten beheerde natuureservaten.

 Toepassing EG-grondwaterrichtlijn; A. Tukkers & S. Roelofs; 257 blz.; 1985; Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Centrale Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen, Van Alkemadeaan 85, NL-2597 AC Den Haag, tel. 00/31/70/26 42 01; 48 gulden.

Studie naar de mogelijkheden voor de toepassing van de tweede uitzonderingsbepaling van de EG-grondwaterrichtlijn, die een aantal activiteiten toelaat die het grondwater slechts weinig vervuilen.

Op avontuur in de natuur; Heinz Sielmann; 416 blz.; 1982; Davidsfonds, Blijde Inkomststraat 79-81, 3000 Leuven, tel. 016/22 18 01; 1195 fr., boekhandel.

Via meer dan 500 groot-formaat kleurenfoto's van onder meer Heinz Sielmann wordt een ontdekkingsreis gemaakt door de laatste wildernissen van onze blauwe planeet.

Zeeland in dit tijdsgewricht; 120 blz.; 1985; Fanoy Boeken, Postbus 170, NL-4330 AD Middelburg, tel. 00/31/1180/12 114; 19,5 gulden.

Beschrijft de ontwikkelingen in Zeeland op het gebied van milieu, economie, politiek en cultuur.

 Bibliografisch overzicht leefmilieu Noord-Limburg; 127 blz.; 1985; Streekontwikkeling Noord-Limburg, Dorp 30, 3582 Neerpelt, tel. 011/64 02 09; 100+65 fr., rek.nr. 001-0859095-42. Geeft op een overzichtelijke wijze de aanwezige leefmilieuliteratuur in de Noordlimburgse bibliotheken.

 Bodem; Marc De Coster; 33 blz.; 1985; Stichting Leefmilieu, Kipdorp 11, 2000 Antwerpen, tel. 03/231 64 48; 50 fr.

Brochure waarin inleidende begrippen rond bodemkunde, verschillende aspecten van de bodemfuncties en chemische en fysische bedreigingen van de bodem aan bod komen.

Werk maken van zure regen; 126 blz.; 1985; Landelijk Milieu Overleg, Donkerstraat 17, NL-3511 KB Utrecht, tel. 00/31/30/33 13 28; 25 gulden, giro 32391 t.n.v. de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten te 's Graveland.

Beschrijft de economische gevolgen van extra-investeringen in energiebesparing en in de bestrijding van verzurende emissies.

Maatregelen ter beperking van de ammoniakemissie in de landbouw; E.H. Heuvelman; 33 blz.; 1985; Wetenschapswinkel TH Twente, postbus 217, NL-7500 AE Enschede, tel. 00/31/53/89 80 02; 7,5 gulden, giro 1020732.

Geeft een overzicht van de chemische processen en de fysische factoren die de ammoniakemissie beïnvloeden, en van een aantal technieken om deze emissie te beperken.

De economische betekenis van vogels: meer dan brood alleen; P.L.Th.A. Maréchal; 74 blz.; 1985; Projekt EEBV, Postbus 1187, NL-5602 BD Eindhoven, tel. 00/31/40/42 10 98; 17,5 gulden, bestelnummer EEBV 30N.

Bevat, naast inzicht verschaffende informatie over de economische betekenis van vogels, kronologische historische informatie over onze culturele regio.

Asbest: de vervanging van het magische materiaal; 81 blz.; 1985; Delftse Universitaire Pers, Mijnbouwplein 11, NL-2628 RT Delft, tel. 00/31/15/78 32 54; 15,15 gulden.

Verslag van het gelijknamige symposium, gehouden op 3 september 1985 te Delft; het behandelt de gevaren van en mogelijke alternatieven voor het gebruik van asbest.

VERGIF

Deze Test-Aankoop-gids brengt duidelijke en concrete informatie over het vergif dat ons overal bedreigt: in welke mate kan een bepaald gif schadelijk zijn, welke kwalen kunnen ze veroorzaken, welke verschijnselen treden er op, en waar en in welke concentratie kan men ze aantreffen. Er worden ook tips verstrekt om vergiftiging te voorkomen en eventueel in te grijpen in geval van nood.

Het eerste deel behandelt de gevaren die verbonden zijn aan de voeding: problemen met voedsel dat vervuild is door mikotoxines, pesticidenresidu's, hormonen of antibiotika, en vragen over voedsel dat behandeld werd om de smaak, het uitzicht of de bewaring ervan te verbeteren. Een apart hoofdstuk is gewijd aan het gebruik van koffie, thee, tabak en alcohol. In het tweede deel worden toxische stoffen in onze omgeving besproken: cosmetika, detergents en huishoudproducten. Tenslotte heeft men het over milieuvervuiling zoals pesticiden, giftige gassen, zware metalen, radioactiviteit en zure regen.

Vergif en vervuiling; 189 blz.; 1985; Verbruikersunie, Hollandstraat 13, 1060 Brussel, tel. 02/537 53 20; 575 fr., boekhandel.

Energiebesparing in kerkelijke gebouwen; 12 blz.; 1985; Vereniging van Kerkvoogdijen, Postbus 176, NL-3300 AD Dordrecht, tel. 00/31/78/14 19 44; gratis.

Besprekt de mogelijkheden om aan energiebesparing te doen in kerken.

Neem tree in agriculture; E.B.J. van Latum; 63 blz.; 1985; Stichting Mondiaal Alternatief, Postbus 168, NL-2040 AD Zandvoort, tel. 00/31/2507/16 296; 15 gulden.

Gaat in op een mogelijk alternatief voor het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in de Derde Wereld, m.n. de neemboom die effectief is tegen minstens 130 schadelijke insectensoorten.

De Union Carbide Bhopal tragedie: toedracht, achtergronden en alternatieven; R. Gerrits & E.J. van der Werf; 29 blz.; 1985; Stichting Mondiaal Alternatief, Postbus 168, NL-2040 AD Zandvoort, tel. 00/31/2507/16 296; 12,5 gulden.

Geeft een beschrijving van de toedracht van de Bhopal-ramp en gaat in op de achtergronden, die verbonden zijn met een bepaalde visie op "ontwikkeling".

Kust- en zeevogels van de hele wereld; Lars Löfgren; 240 blz.; 1985; Het Spectrum, Bijkhoevelaan 12, 2110 Wijnegem, tel. 03/353 98 00; 995 fr., boekhandel.

Rijk geïllustreerd paperback-boek waarin evolutie en klassifikatie, eigenschappen, soorten, de trek, ekologie, gedrag, voortplanting, en zeevogels en de mens aan de orde komen.

Amazonië: Para, Goias, Maranhao - Grande Carajas: grond- en industrialisatieproblematiek in het Braziliaanse Amazonegebied; Chris Dutry; 16 blz.; 1985; Broederlijk Delen, Koningsstraat 171, 1210 Brussel, tel. 02/218 64 60; 50 fr., rek.nr. 000-0117118-39.

Brochure over het "Grande Carajas"-megaprojekt dat een ernstige bedreiging vormt voor het Braziliaanse regenwoud.

Op verkenning in de plantenwereld; 159 blz.; 1985; Elsevier, Leuvensesteenweg 325, 1940 Woluwe-Zaventem, tel. 02/720 90 90; 725 fr., boekhandel.

Geeft in beknopte, helder geschreven hoofdstukken een overzicht van de plantenwereld en de wetenschappen die zich daarmee bezighouden; met talrijke kleurenfoto's.

 Chemische risico's Deel 2; 88 blz.; 1980; Uitgeverij Jan van Arkel, Ruward, Spui 231, NL-2511 BP Den Haag; tel 00/31/70/63 68 79; 50 fr.

Bespreekt chemisch afval en de ekologische gevolgen ervan, veiligheidsrisico's en dan vooral explosie- en brandgevaar in de chemie en de gevaren van LPG.

 Wat is ecologie: milieu, arbeid, kapitaal; Laura Conti; 176 blz.; 1978; Uitgeverij Jan van Arkel, Ruward, Spui 231, NL-2511 BP Den Haag, tel. 00/31/70/63 68 79; 145 fr.

Algemene inleiding op de milieuproblemen in de huidige maatschappij. Het boek geeft een inzicht in de aard van het milieu, de milieuproblemen en de oorzaken van de problemen.

Landschappen in Vlaanderen vroeger en nu: van groene armoede naar grijze overvloed; 140 blz.; 1981; Nationale Plantentuin, Brusselsesteenweg 8-26, 1860 Meise, tel. 02/269 39 05; 580 fr, rek.-nr. 000-0265524-35.

Bevat 60 reproducties van in het begin van deze eeuw genomen landschapsfoto's met daarnaast telkens een foto van datzelfde landschap zoals het er nu uitziet.

Meetnet van de kwaliteit van de Belgische oppervlaktewateren in 1984; 401 blz.; 1985; Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie, J. Wijsmanstraat 14, 1050 Brussel, tel. 02/642 51 11; gratis.

In tabellen weergegeven analyseresultaten (fysico-chemisch, bacteriologisch en hydrobiologisch) van de in 1984 uitgevoerde monsternames van de Belgische rivieren.

Natuur je buur: ideëboek voor een groene woonomgeving; Henny Nelissen; 128 blz.; 1985; De Horstink, Amersfoort; verkrijgbaar bij Acco, Tiensestraat 134-136, 3000 Leuven; tel. 016/23 77 31; ± 190 fr.

Laat via konkrete voorbeelden zien wat mensen kunnen doen aan en voor de natuur in hun woonomgeving: kleine projecten, bewonersactiviteiten, buurtverenigingen, scholen, natuur- en milieuverenigingen die geprobeerd hebben iets van de natuur terug in de bebouwde kom te brengen.

EEN ANDERE EKONOMIE

In dit boek worden de voornaamste discussiepunten toegelicht en verder uitgewerkt van de in 1984 gehouden studiedag "Naar een andere economie?", waar een 200-tal militanten uit milieuen arbeidersbeweging zochten naar een economisch alternatief dat beide kan aanspreken. Er wordt nagegaan aan welke criteria die andere economie moet beantwoorden en welke konkrete aanzetten er nu reeds kunnen gegeven worden op het gebied van sociale huisvesting, vervoer, energie, nieuwe technologieën, landbouw en coöperatieven. Tenslotte wordt het Nederlandse CE-scenario besproken. Dit alternatief economisch model tracht ecologische principes te koppelen aan de creatie van nieuwe, zinvolle arbeid.

ARBEIDSVEILIGHEID

Dit standaardwerk op het vlak van arbeidsveiligheid, dat in 1947 voor de eerste maal verscheen, is reeds aan zijn zevende (en volledig herwerkte) druk toe. Naast een aantal hoofdstukken over de algemene arbeidsveiligheid, worden er ook onderwerpen behandeld die binnen de milieubeweging gevolgd worden: lawaai, gevaarlijke produkten, ioniserende stralingen, rampenplannen, ...; er is ook een apart hoofdstuk over milieuverontreiniging voorzien. Dankzij een zeer uitgebreide trefwoordenlijst en inhoudsopgave zijn specifieke onderwerpen makkelijk terug te vinden.

Veiligheid en gezondheid bij de arbeid; 776 blz.; 1985; Provinciaal Veiligheidsinstituut, Jezusstraat 28, 2000 Antwerpen, tel. 03/233 17 24; 1000 fr.

Vogelgedrag; Robert Burton; 224 blz.; 1985; Het Spectrum, Bijkhoevelaan 12, 2110 Wijnegem, tel. 03/353 98 00; 795 fr., boekhandel.

Geeft een overzicht van de meest recente ontdekkingen op het gebied van leven en gedrag van vogels: vliegen, zintuigen en intelligentie, voedsel vergaren en levenswijze, communicatie, leven in groepsverband, paarvorming en balts, grootbrengen van de jongen, de trek; met talrijke kleurenfoto's.

Studiedag rond leegstand: dokumentatiemap; 1984; Forum rond Leegstand, Burgemeesterstraat 29, 3000 Leuven, tel. 016/22 41 03 (voormiddag); 60 fr., rek.nr. 001-1472094-01.

Dokumentatiemap over leegstand, die werd opgesteld naar aanleiding van de op 4 december 1984 hierover gehouden studiedag.

 Nieuwe school veilig in de wijk; 12 blz.; 1985; Stop de Kindermoord, Keizersgracht 116-2, NL-1015 CW Amsterdam, tel. 00/31/20/25 92 51; verzendkosten.

Brochuurtje waarin o.a. vermeld staat aan welke criteria een schoolomgeving moet voldoen om veilig te zijn voor kinderen.

Naar een andere economie? Een discussie over een arbeids- en milieuvriendelijke economie; 160 blz.; 1985; Werkgroep Arbeid en Milieu, Breughelstraat 31-33, 2018 Antwerpen, tel. 03/218 65 60; 195 fr.

De vermelde publikaties kunnen allemaal geraadpleegd worden in de milieubibliotheek van de Bond Beter Leefmilieu.

Enkel de boeken met het recyclage-embleempje werden op kringlooppapier gedrukt.

Steeds de titel van het gewenste boek vermelden, indien men bestelt via een rekeningnummer.

De goedkoopste manier om een boek in het buitenland te bestellen is via een internationale postwissel (toeslag 38 fr.). Speciale formulieren hiervoor zijn in de postkantoren verkrijgbaar.

Dirk Serneels

kalender

In het Museum van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen loopt momenteel een fototentoonstelling van dhr. A. Verbruggen over SPINNEN IN BELGIË en een tentoonstelling HET KOOLSTOFATOOM ALS MIDDELPUNT VAN DE BIOSFEER (Vautierstraat 20, 1040 Brussel).

14 februari 1986, thema-avond MILIEUBEWUST WONEN: HOUT SCHILDEREN IN HUIS, onder begeleiding van Peter Maleise in de Vrije Volkshogeschool, Kardinaal Mercierlei 15, 2600 Berchem, van 20 tot 22 uur.

Vanaf 15 februari BOSPRAKTIJKLESSEN in de 5 Vlaamse provincies, telkens 4 zaterdagen met 13 uur les en 10 uur praktijk en demonstraties; inl.: Vlaamse Bosbouwvereniging, Geraardsbergsesteenweg 267, 9231 Gontrode, tel.: 091/52.21.13.

Vanaf 19 februari zes woensdagen telkens van 19 tot 22 uur VZW-SEMINARIE "DE VZW IN PRAKTIJK", georganiseerd door het Vlaams Studie- en Dokumentatiecentrum voor vzw's, Menenstraat 448, 8610 Wevelgem, tel.: 056/41.03.68. Deze cursus wordt gehouden in het ACEBE, Lange Leemstraat 137, 2018 Antwerpen.

Vrijdag 28 februari van 20 tot 22 uur: thema-avond DE KOMEET VAN HALLEY onder de begeleiding van Marc Nauwelaert in de Vrije Volkshogeschool, Kardinaal Mercierlei 15, 2600 Berchem.

8 en 9 maart in Leuven VORMINGSWEEKEND INDUSTRIELE ARCHEOLOGIE ingericht door VVIA, Postbus 30, Postkantoor Maria Hendrikaplein, 9000 Gent 12 (kostprijs: 600 voor leden, 750 fr. voor niet-leden van VVIA).

18-20 maart 1986: derde internationaal symposium MATERIALS AND ENERGY FROM REFUSE in het Crest Hotel Antwerpen, georganiseerd door K.VIV, Jan Van Rijswijcklaan 58, 2018 Antwerpen.

28 mei 1986 studiedag in Antwerpen over ONDERZOEK EN DIENSTVERLENING IN VLAANDEREN T.B.V. HET LEEFMILIEU voor 15 februari in te schrijven bij sekretariaat Vlaamse Chemische Vereniging, Krijgslaan 281, 9000 Gent, tel.: 091/22.87.21, prijs 1.500 fr. voor leden, 2.500 fr. voor niet-leden.

26-30 mei, IFHP Internationaal kongres HOUSING, CARE AND SERVICE FOR THE ELDERLY, LOCAL PLANNING FOR INCREASED EMPLOYMENT, Malmö, Zweden, inl. IFHP Congress Department, Wassenaarseweg 43, 2596 CG Den Haag.
LG

ILLUSTRATIES

Kaft & blz. 3: KONING BOUDEWIJNSTICHTING; blz. 4: STAD AALST; blz. 9 & 13: JORIS VAN REUSEL; blz. 10: NATUURSTEEN VLAMINCK; blz. 15 & 22: TIEN GEVAARLIJKE STOFFEN (AKTIE STROHALM); blz. 16 & 17: WERELDVOEDSELWERKGROEP; blz. 20: LEEFMILIEUKAMPAGNE; blz. 22 & 32 NOOIT MEER BHOPAL (AKTIEGROEP NOOIT MEER BHOPAL); blz. 24: MUSEUM D'HAENE-STEENHUYSE; blz. 26: MAX MILIEU; blz. 28: ARLETTE BEUNEN; blz. 31: DIRK VOGELAERS; blz. 32: CONSERVATION FOUNDATION; blz. 33: DE KUST VAN ROTUM TOT CALAIS (HET SPECTRUM); blz. 34: FIETSVOORZIENINGEN (VERKEERSPEDAGOGISCH INSTITUUT); blz. 35: ROOFVOGELS (PANDA - W.W.F.); blz. 35: WINDENERGIE - KOMMERCIËLE TOEPASSINGEN (KLWUR); blz. 37: VERGIF EN VERVUILING (VERBRUIKERSUNIE)

MILIEURAMA IS HET
MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER LEEFMILIEU

REDAKTIE EN ADMINISTRATIE :

Aarlenstraat 25, 1040
BRUSSEL. Tel. 02/230.94.10

JAARABONNEMENT :

300 fr. te storten op rek.
nr. 427-9082201-48 van de
Bond Beter Leefmilieu v.z.w.
Steunabonnement: 500 fr.
Buitenland: 350 fr.
Los nummer: 40 fr.

HOOFDREDAKTEUR:

Dirk Van Melkebeke

REDAKTIESEKRETARIS:

Dirk Serneels

MEDEWERKERS:

Marie Aeles
Hendrik Buekens
Tania De Buck
Annemie De Jonge
Mark Depaepe
Lieve Grauls
Ann Kenis
Bea Lootens
Herman Lootens
Raf Stoop
Geert Suy
Jean-Luc Van den Eede
Dirk Vercammen

LAY-OUT:

Mark Depaepe

TIKWERK:

Tania De Buck

VERANTWOORDELIJKE

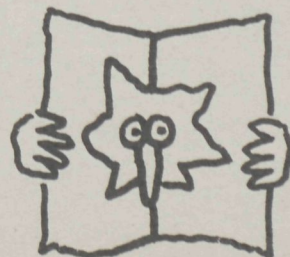
UITGEVER :

Dirk Van Melkebeke

COPYRIGHT :

Overname van artikels wordt
aanbevolen, mits schriftelijke
toelating en bronvermelding.

UITERAARD IS OOK DEZE
MILIEURAMA OP KRING-
LOOPPAPIER GEDRUKT.

puzzelen

Oplossing van het november-nummer:

1. Autoverkeer; 2. Milieurama; 3. Oliescherm;
4. Chloorgas; 5. Oliehaven; 6. Centaurie;
7. Akkermans; 8. Detergent; 9. Instinkt;
10. Zoutstrooier; 11. Molybdeen; 12. Onkruidver-
delger; 13. Naverbranding; 14. Tramgebruiker;
15. Loodbenzine; 16. Olmehout; 17. Uitroeien;
18. Inkeping; 19. Sigaar; 20. Schildpad; 21. Egel.
De vijf milieurampen zijn: Amoco Cadiz, Mont
Louis, Seveso, Harrisburg, Bhopal.

Uit de juiste oplossingen werd **Myriam Dumor-
tier** uit **Marke** als winnares geloot. Zij zal
eertsdaags een boekenpakket ontvangen.

Met behulp van de hieronder gegeven lettergre-
pen kunnen 24 woorden gevormd worden; naast
de omschrijving is ook het aantal letters gege-
ven. Bij een juiste oplossing verschijnt er op de
eerste en vijfde vertikale rij een belangrijk be-
grip uit het Vlaamse milieubeleid.

De oplossingen dienen ons ten laatste op **28
februari** te bereiken: **Milieurama Puzzelen,
Aarlenstraat 25, 1040 Brussel.**

U hoeft ons enkel de naam van het begrip uit
het Vlaamse milieubeleid op te sturen. De win-
naar en de juiste oplossing worden bekend ge-
maakt in de Milieurama van april.

Lettergrepen: AAN/AR/BANK/BRAN/CI/DE/DE/
DENT/DER/DING/DING/DINGS/DRINK/EF/EL/
ENT/FA/FEN/FI/FING/FLU/GE/GEL/GO/GRAS/
HAN/HEF/HOE/I/I/IEU/IN/IN/JE/KE/KERS/KUM/
LA/LE/LO/LOE/MA/MA/MEL/MIJT/MIL/NA/NA/
NE/NI/NI/OE/OE/PLICHT/POL/RA/RAF/RIJ/RIJ/
RING/RING/RING/ROOF/SE/SEN/SO/STE/TER/
TES/TI/TRIL/U/UM/VER/VO/WA/ZANT

1. Verkeersongeval	
2. Zuiver water	
3. Belasting op vervuiling	
4. Ontwikkeld insekt	
5. Uitlaatgaszuivering	
6. Ongeluk	
7. Weekendhuisjesgemeente	
8. Waalse kerncentrale	
9. Petrochemische installatie	
10. Zwaar metaal	
11. Grassengeslacht (Briza)	
12. Energiebesparingsmethode	
13. Veelkleurige zwam	
14. Wilde kriel	
15. Ooruil	
16. Visuil	
17. Chinese fazantensoort	
18. Nuttig insekt	
19. Nukleaire brandstof	
20. Landwinning	
21. Afvalproduktie-aangifte	
22. Limburgse industriegemeente	
23. Gezuiverd afvalwater	
24. Schaapkameel	